

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY.

KIADJA A „MAGYAR IRODALMI ÖNKÉPZŐ-TÁRSULAT.”

Előfizetési árak: 1 évre 4 korona; 1/2 évre 2 korona.

Megjelenik minden hó 15-én.

Felelős szerkesztő:

Ifj. ZSOLDOS BENŐ.

Az előfizetések Liszkay-Béla joghallgató kezére, mint a társulat pénztárnokához, a reklámok pedig a főszerkesztőhöz küldendők.

Társ-szerkesztők:

NAGY BÉLA ANDOR.

A mi újévünk.

— Ad notam: „Szerkesztőségi előszó.” —

1897. október 15.

Közönséges nyelven „zászlóbontás“-nak is szokták nevezni egyesek azokat a megszokott, már-már meg is unt, de azért csak elmaradhatatlan szerkesztőségi előszavakat, melyek a legtöbb esetben nem egyebek, mint nagyhangú puffogatások, avagy bizonyos erőszakolt kétségbeesésnek hangjai. Amolyan megszabott udvariassági tényezők, a melyeknek révén a mindenható sajtó munkásai kikerülni vélik azt, hogy minden előzetes kopogtatás nélkül, amugy ajtóstül rohanjanak be a szives és türelmes olvasó közönség békés hajlékába.

Nos hát mi sem akarunk udvariatlanoknak látszani. Van szerencsénk ezennel tisztelettel kopogtatni, erősen remélvén, hogy a bátorító szózat nem fog hiányozni. Megeselekedjük a mi szeretett olvasó közönségünk kedvéért a zászlóbontás nemes mesterségét is: bátorkodunk tizennegyedikszer is kibontani azt a régi, sok helyen megviselt zászlót, a melyet eddigi elődeink már tizenhárom újév idején kibontottak s tizenhárom tanév végén megint csak összehajtogattak.

Istennek irántunk való különös kegyelméből a mi „Ifjusági Közlöny“-ünk ime a XIV-ik újesztendőt is megérte. Azt nem mondhatjuk épen, hogy friss, viruló egészségben, mert bizony jó adag keserü-labda-csot le kell addig nyelegetnünk, míg az elgyengült csemetébe sikerülni fog visszavarázsolni a tűnedezni kezdő életerőt. A morbus immár meglehetősen elhatalmasodott, a medicina mindazonáltal nem utólréhetetlen valami, mert nem áll egyébből, mint olvasóinknak mellettünk való hűségés kitartásából, bennünk vetett jóindulatú bizalmából, megfűszerezve mindez a kellő mennyiségű anyagi és szellemi pártolással.

Tekintve azt, hogy e sorainkban a mi újévünk ünnepét üljük: talán az lenne szokás szerint a legkiemelkedőbb kötelességünk, hogy most ékes program-beszédet adjunk, melynek hatásos szakaszai-ban a mi ezutáni terveinkről holmi előénekeket zen-gedezzünk. Nem tartjuk ezt multhatatlanul szükséges-nek; ama jóakaróink, barátaink, a kik velünk voltak

eddig, úgy a derült, mint a borús napokban: nagyon jól tudhatják törekvéseinket; a kiket pedig ez alkalommal van szerencsénk először híveink között tisztelhetni: azok iránt őszinte figyelmünket eléggé kifejezve véljük akkor, a midőn az esetleges várakozásnak minél jobban megfelelni igyekszünk.

Nem tagadhatjuk: az „Ifjusági Közlöny“ életének különösen utóbbi éveiben nagyon is fölös számmal jelentkeztek a borús, kedvetlen napok. Erősen megcsapant az ifjuságnak addig oly elismeréssel tapasztalt lelkesedése; akárhányszor csak mostoha gyermeke volt ez a lap annak az ifjuságnak, melynek szellemi életét van hivatva képviselni eleitől fogva. — Igazán, csakis a létöszton, az élethez való erős ragaszkodás eszközölte azt, hogy legyőzve minden kishitű félelmeskedést, a nem kis akadályoktól való visszarettenést: a jobb jövőben vetett bizalommal léphetünk most át az előttünk álló esztendő küszöbén.

Határozottan szégyenére válnék a sárospataki főiskola nemes szellemben növekedő ifjuságának, ha ezt a lapot, mint szellemi életének egyik hathatós kifejezőjét, a közös eszmék kifejtésére irányuló organumát valamikor elbukni engedné; örök homályt vetne szellemi érettségére, ha közönyösségével, sivár nembánomságával valamikor arra indítaná a szerkesztőség tagjait, hogy az elődök által elismerést érdemlően megkezdett nyomokat hűtelenül oda hagyni lennének kénytelenek.

A „Magyar Irodalmi Önképző-Társulat“, s ennek révén tanintézetünk ifjusága, a lapunk ez évre való megindításával is kifejezni óhajtotta azt, hogy megfelelő részt kíván venni a kettős magyar haza ifjuságának szellemi törekvéseiben, nem akar tétlenül visszahuzódni amaz általános kötelezettségek elől, a melyek őt, mint a magyar ifjuság egyik nem épen jelentéktelen töredékét méltán terhelik.

Ezért van nekünk égető szükségünk t. olvasóink szives pártolására; ezért bátorkodunk a tizennegyedik-szer is kibontani azt a régi, sok helyen megviselt zászlót, a melyet eddigi elődeink már tizenhárom újév idején kibontottak, s tizenhárom tanév végén megint csak összehajtogattak.

Az „Ifjusági Közlöny“ szerkesztősége nevében

Ifj. Zsoldos Benő
felelős szerkesztő.

1849. október 6.

Alkalmi ima. Irta és a városi templomban elmondotta *Geese Lajos*, főiskolai szénior.

Világnak Ura, bölcs Teremtője! Feléd zendül ma háláé nekünk, hozzád száll ajkunk rebegő fohásza, hozzád akinek legyen szavadra állott elő a világ, kinek akaratából népek, nemzetek teremtettek a nem lét homályából s szemednek egy intésére ismét virágzó országok, hatalmas nemzetek s roppant birodalmak tünnek el a föld színéről. Mégis hozzád oly kegyelmes voltál, hogy miként Izráel fiait a pusztában, úgy vezértél jobb karoddal mind-e mai napig s nem engedted, hogy e nép is, mint annyi sok más, eltűnjek az enyészet homályába, hanem megőriztél, megtartottál minket!

Adtál nekünk hazát, tejjel, mézzel folyót és annyi balszerencse közt, oly sok viszály után megőrizted számunkra ezt a dus Kanaánt, otthonunkká tetted, hogy legyen hely, melyért élni, halni tudjunk, hol testi és szellemi erőnket érvényesítenünk lehessen a Te örök dicsőségedre!

Adtál nagy és halhatatlan elődöket, kik életökkel, vérökkel s a honszerem által szült szent lelkesdéssel védték e hazát, kiknek minden szavuk, minden tettük e drága hon javaért, boldogságáért s ennek üdvéért történt; kikben mintegy példákat adtál nekünk, utódoknak, hogy megtanuljuk tőlök: nincs oly áldozat melyet, a hon üdvéért megtennünk nem lehet!

Óh légy áldva jó Istennünk ennyi kegyelmedért, légy áldva ama nagy és dicső féfiakért, kiket nekünk adtál, a kik tudtak lelkesülni, fegyvert ragadni e drága hon szabadságáért, akik végleglegesen küzdöttek a haza függetlenségeért s vérüket és életüket áldozták közös édes anyánkért!

Légy áldott óh hatalmas Isten, mert példaadásaidal te tanítád meg őket e lángoló honszeremre, te öntéd szívökbe e buzgóságot, lelkesedést s te oltád beléjük azt az erős akaratot és kitartást, a melylyel végig küzdötték azokat az óriási, véres harczokat, melyek között a legszentebb s a legnemesebb eszmékért küzdő honfiak szívéből annyi vér folyt a hármás bércz és négy folyó öln. Óh mily csodálatos dolgokat is cselekedtél velünk Uram! és mégis homályba burkolá a magyar nép e fénylő csillagait a zsarnokság gyászos fellege, el takarta a halál angyal sötét fátylával azokat a világitó fáklyákat, a melyeknek fényétől világosság támadt az elmében, bátorság minden igaz magyar kebelben, melyeknek sugarai beragyogták e szép hazát Kárpátoktól Adriáig, amelyeknek elhalványulása után, mintha sötét éj borult volna a magyarra.

Hol volt óh Uram ekkor segedelmed? Hol volt erős karod, mely eltiporta volna a legszentebb eszmék ellenségeit? Hatalmas kezecskéledett lesujtani a nemzet elnyomóira!

De végtelen a te hatalmad Uram! és jóságod kifogyhatlan irányunkban, mert hiszen e gyásznapi véres betűkkel megírt történetét és az innét feljajduló honfájdalmat közkincsévé, drága ereklyéjévé tette bölcseséged a magyarnak, hogy nagy tettekre buzdítsa az utódokat! Hiszen hiába oltotta ki a zsarnoki kéz ama dicsők életét, hiába igyekezett elfojtani ama szent eszmék kutforrásait, nem engedted meg, hogy isteni lényednek e parányi szikráját is, az emberi ész legszentebb eszméjét az enyészet angyala tartsa hatalmában. Hiszen, ha a földi porhüvelyből elszállott a halhatlan-

lélek s maga a test elvérzett is a vérpadon a gyikos golyók miatt, de az eszme, melynek a test csak gyarló hüvelyke volt, felszállt Te hozzád s Te közölted azt velünk s él az mibennünk e parányi seregben. Igen, újra él az mibennünk kik eljöttünk most is hogy tanubizonyosságot tegyünk erről s kérjük a te kegyelmedet, a te segítségedet, hogy ne is hagyd soha kiveszni ezt az emléket, ezt a szent kegyeletet belőlünk, sőt inkább erősítsd s véd mind mélyebbre szívünkbe ama hatalmas őseink tetteire való emlékezést, hogy fénylő és világoljon az még a késő unokáknak is!

Óh nagy Isten, te eszközlöd azt, hogy a hazaszeretetnek és a honfájdalomnak ama sötét Golgothája, a mult idők nagyságáról, dicsőségéről beszéljen nekünk. A te műved az, hogy ragyog a 13 vértanu Golgothája, mint tiszta nap, a melynek fényét — fájdalom — ma már oly kevés szem bírja kiállani.

Népek nagy Istene, jó atyánk! Gyujts világosságot a sötétségben járók elméjében, értesd meg velök, hogy nem azért hagytad elbukni az eszmét, hogy elenyésszen, hanem hogy feltámadván újra, kétszeres erővel ragadja magával az embereket, azért, hogy a vérpadon elhalt hősök vércseppjeiből minél duzsabban sarjadjanak azok az eszmék, azok a magasztos célok, a melyekért e drága vérnek ki kellett omlania. Értesd meg velök, hogy azért engedted meghalni a hősöket, hogy porrészőket, hírnevüket elvívén a szellő idegen országokba, hirdessék azokat a dicső eszméket, melyekért porrá lett az, mi porból vétetett.

Megnyugszik a mi szívünk jó Atyánk a te bölcs akaratodon, végzéseden és a 13 vértanu halálán, mert tudjuk, hogy te akkor is csak próbára tetted azokat, akiket szeretsz, hogy csapásoddal is aldj, ostoroddal is ints, buzdíts bennünket, hogy tanuljunk nagy őseinktől hazát szeretni, kik az igazságért, a szabadságért, az egyenlőségért, a testvériségért, eme legszentebb eszmékért küzdve, jajszó nélkül, bátran dőltek a halál karjaiba; hogy haláluk által példát adj nekünk, miként kell magas eszmékért, szent célokért hevülni, lelkesülni, miként kell életünket és vérünket áldozni édes hazánkért!

Csak arra kérünk édes jó atyánk, lebbentsd fel a feledés fátyolát az aradi vértanunknak előttünk oly drága keresztjéről, hadd törje át az innét kisugárzó melegség, az éltető nap, az eszmékért való lelkesedés a nagy ősök emléke iránti fagyos közönyt; hadd jusson eszünkbe, hogy nép, mely nagyjait nem tiszteli, nem tarthat igényt hosszú életre a földön!

Vedd és erősítsd szívünkben az emléket, a kegyeletet, hogy idők multával is tisztán álljon lelki szemünk előtt az a vérpad, melyből, mint soha el nem homályosulható példányképről sugárzanak mi felénk a honszeretet és testvériség ama szent eszméi, melyekért élni, halni legszentebb kötelessége az embernek. Adj nekünk hűséges kitartást és állhatatosságot a szent eszmék mellett való harcoláshoz, hogy hadd virágozzék fel ez a mi sokat szenvedett magyar hazánk! Órizz meg számunkra ezt az emléket Atyánk, hogy ápolva, nevelve hadd erősödjék az sziveinkben. Áldd meg Ur Isten a te népedet az ősök iránt való kegyelettel, tisztelettel s az ő magasztos tetteikre való visszaemlékezéssel, hogy nagyok és kicsinyek, attól az eszmétől legyenek áthatva, mely boldoggá teszi a te népedet, hogy a multból erőt bátorságot és lelkesedést merítve az eszmékért való küzdelemre, hiven munkálkodjunk mindannyian imádott hazánk, szeretett nemzetünk jövőjén, a mely a te kezeidben nyugszik.

Ámen.

A kitiltási jogról.*

Budapest, 1897. okt.

Olyasféle hangokat sugdos a csacska szellő, hogy szörnyen nagy dolgok készülnek vala a bodrogpárti Athénben, magyarul szólva Sáros-Nagy-Patak városában. A gyümölcsöző ősz a jogászegyletnek is meghozza becses ajándékát, már t. i. a tavalyi lázas torzsalkodások gyümölcseit. Az ifjuság forrong, a tisztelt tanári kar meg azon tépelődik, hogy hát mit is kellene evvel a »rebellis« fiatalsággal cselekedni. Mivel hogy ez — talán hú akarván lenni jogászi mivoltjához — semmi áron nem akarja engedni egyik fontos jogát, a *kitiltási jogot*.

Ez a jog kétségtelenül nem jelentéktelen, nem kicsinylendő, a miről különösen akkor győződünk meg, ha annak következményeit, annak jelentőségét, vagy ha úgy tetszik — tartalmát, súlyát vizsgáljuk. Mert mit is jelent ez voltaképen? A jogászegylet bármely tagját kitilthatja kebeléből. Ez már magában véve is nagy szó, — mert erkölcsileg arra kényszeríti a kitiltottat, hogy *az akadémia tagjainak sorából kilépjen* s máshol sajátítsa el ama tudományokat, melyeknek művelője, katonája kíván lenni.

De ez még nem elég. A jogász-egyesület alapszabályai értelmében *minden sárospataki joghallgató tagja* az egyesületnek *ipso jure*, azaz minden beiratkozás, az együletbe való belépés nélkül. Tehát minden jogász szükségképeni tag is, a miből az következik, hogy a ki nem jogászegyleti tag, Patakon jogász sem lehet. Az egyesületnek kezében czáltal igen nagy hatalom van; bármely tagját kizárhatja ugyanis nemcsak a saját, de a főiskola kebeléből is. A kitiltási jognak ennél fogva *nemcsak erkölcsi, de jogi jelentősége, fontossága, következménye is van.*

Most vizsgáljuk meg mindkét fél álláspontját. A tanári kar úgy okoskodik, hogy a kitiltási joggal az egyesület tullepi azt a határt, a melyet önkormányzati állása kiszab s annak gyakorlásával illetéktelenül avatkozik be a tanártestület jogkörébe. Szerinte valakit a főiskola kebeléből kitiltani *csakis a tanár-testületnek* lehet joga s nem a jogász egyesületnek.**

A jogász-egyesület viszont abban a véleményben van, hogy e jog elvonása önkormányzatát csupán névlegessé, látszólagossá tenné s annak elvesztésével egy nagyon fontos, igen jelentékeny jogáról mondana le. Már pedig jogáról senki nem szívesen mond le, különösen hogyha erre más, külső tényező akarja rávenni, rákényszeríteni.

A két fél közti összeütközés nagyon komoly jellegű ugyannyira, hogy ha középutat találni nem sikerül, talán az egyesület működése is megakad. Épen ez a körülmény teszi szükségessé a kérdés beható, komoly tárgyalását.

Megpróbálkozom ez ügyben őszinte, elfogulatlan, részre nem hajló, higgadt véleményt mondani. Nem állok összeköttetésben egy féllal sem, nem vagyok tagja sem a tanártestületnek, sem a sárospataki jogász egye-

ületnek, nem áll érdekeemben a részrehajlás. Nem befolyásolt semmi, senki, hiszen itt a fővárosban mit sem hallani Sárospatakról, én is csak merő véletlenből tudtam meg a száraz tényállást.

A tanár-testületnek *igaza van*. Egy, a főiskola kebelében fennálló egyesületnek nem lehet engedni oly jogot, oly széleskörű jogot (ámbátor eddig meg volt), hogy egy tagját *a főiskolából* kizárja. De evvel még korántsem azt mondtam, hogy az egyesület egy ilyen fontos jogról meggondolatlanul lemondja. Annál kevésbbé mondom ezt, mert én a tanár testület vélelménye mellett, az egyesület álláspontját is helyeslem. Kész a gordiusi csomó!

Kérdik: hogyan lehetséges ez? Egyszerű a felelet. A jogász-egyesület önkormányzati joga — abban az esetben, hogyha a kitiltási jogról lemondana — azon jogok koszoruját szaporítaná, melyek csak papiroson vannak meg, de a melyek tartalom nélküliek, üres fogalmak. Mert valamint szabad emberről csak is akkor lehet szó, ha legalább személyével, énjével szabadon rendelkezhetik, minden idegen tényező kizárásával: *ugy szabad egyesület is csak ugy képzelhető, ha saját magával rendelkezik*. De saját maga mi lehetne más, mint tagjainak összesége? Ha pedig tagjainak összeségével rendelkezik, hogy ne rendelkezhetnék az összeség egy részével, tehát egy, két, három stb. taggal?!

De ha már mostan ugy a tanár-testületnek, valamint a jogász-egyesületnek igazat adok, nem kívánhatom, hogy bármelyik is lemondjon saját jogos álláspontjáról s így lehet-e kibontakozást találni?

Lehet! Mert csakis ugy nem lehetne, ha a két fél érdeke összeütközésben állana, a mi pedig — szerintem legalább — nincs meg, vagy ha némileg meg is van, nincsen oly nagy mértékben, mint azt a két harczoló fél gondolja s mely a békés állapot létrejövetelét, illetve feltámadását megakadályozná.

Részemről helyeslem a kitiltási jog fentartását, de csak szűkebb körben. A jogász-egyesület, ha önkormányzati joga becses előtte, ragaszkodjék a kitiltási joghoz végső lehelletéig, de nem a mai, hanem megszorított alakban.

Az egyesületnek legyen meg az a joga, hogy kebeléből kitilthassa bármely tagját, ha ez azt megérdemli. Csakhogy a *jogász-egylet nem azonos a főiskolával s így ha valakit kitilt kebeléből, annak ne kelljen egyuttal a főiskolából is eltávoznia*, hanem azután is maradjon akadémiai tag. Ez a mostani alapszabályok szerint lehetetlen, a min azonban nagyon könnyű segíteni, csak meg kell változtatni az alapszabályok ama pontját, mely ezt lehetlenné teszi. Ehhez pedig az egyesületnek joga van, hiszen »lex posterior derogat priori.«

Sokan azt mondják tán erre, hogy e változtatásnak csak elvi jelentősége lenne, minden gyakorlati haszon nélkül. Nem áll. Mert a kitiltást előidéző okok kétfélék lehetnek. Vagy jellembe vágók, vagy olyanok, melyek nem tartoznak a becsület körébe, nem általánosak, hanem csak speciális együleti ügyek pl. az egyület megsértése, engedtlenség vele szemben stb.

Az első esetben a kitiltási jogot minden körülmények közt fenn kell tartani, mert azt már az egyesület méltósága is megkívánja, de ez esetben e jogot a tanártestület sem kifogásolhatja, mivel becsstelen embert ő sem tűr meg a jogászok között.

De már a második esetben a kitiltási jogot én is kárhoztatom, természetesen a mai alakjában. Mert ekkor is fönttartandónak vélem, de olyképen, hogy az egyület ilyenkor csak a saját, de ne egyuttal a főiskola kebeléből is, tilthassa ki a kihágást elkövetőt, mert

* Dolgozóúrsunk e cikkét köszönettel adjuk közre, kijelentvén, hogy jövő számunkban fogjuk reá megadni érdemleges válaszungkat. Addig is annyit, hogy a szerző, a ki mint jogakadémiánk volt tagja, nagyon jól ismeri a sárospataki jogászegylet kebelében tavaly fölmerült s azóta folyton kísértő, zavaros viszonyokat: a gordiusi csomó megoldásának nem kis feladatához akar hozzájárulni jól megírt soraiban. E cikket mi is ajánljuk a tanári kar és az ifjuság figyelmébe.

F. szerk.

** Ugy van!

F. szerk.

hiszen ellenkező esetben az egyesület működése, tevékenységének fenntartása képtelenség. Így mindenki büntetlenül megsérthetné azt.

Hogy a jog gyakorlása e dualizmus folytán zavarokat, vitás kérdéseket ne vonjon maga után, amelyek sok időt elrabolhatnának az egyesülettől, ajánlom, hogy mindkét esetre nézve azt kell kimondani, hogy a *kitiltási jog ezután csak az egyesületből való kizárásra terjed ki*. Ez nem kisebbíti az egyesület önkormányzati jogát, mert az erkölcsi kényszer ugyanis kizárja az egész főiskola kebeléből is; az olyan kitiltott pedig, ki csak az egyesület törvényei ellen vétkezett, (de nem egyúttal a becsületéi ellen is) tovább is a főiskola tagja lehet, de kell is, hogy az maradhasson, mert az ok, melynek következtében kizárták, becsületét nem érinti, tehát nem eléggé nagy ok arra, hogy egyúttal a főiskolából is kitiltassék.

Végül még csak azt jegyzem meg, hogy az alapszabályoknak általam tervezett módosítása nem járna semmi nehézséggel. Attól nem kell félni, hogy ebben az esetben az egyesület fenn nem állhatna. De még ha az bekövetkeznék is, akkor sem lenne nagy baj, mert oly egyesület, melynek tagjait tisztán a kényszer fűzi össze, nem érdemli meg azt, hogy fennálljon.

Igaz, hogy az egyesületnek kevesebb tagja lenne, ha e módosítás életbe lépne, de azok, kik csak kényszerből tagjai az egyesületnek, úgy sem fejtenek ki működést, ugysem fokozzák az egyesület szellemi erejét. Tehát csakis egy kevés anyagi veszteségről lehet szó, ezt pedig nem szabad figyelembe vennünk akkor, amikor az egyesület létének megmentéséről van szó, vagy a mikor egy kiválóan fontos joga forog veszélyben, mely önkormányzatának főbiztosítója.

Tehát *engedjen mindkét fél* s lépjen az arany közeputra. Ajánlom indítványomat a tekintetes tanár-tisztület és az én kedves, egykori kollegáim figyelmébe!

Kubowich Géza.

Királyunkhoz.

1897. október 4.

*Midőn fekete volt hajadnak szála még,
Hűdeg volt a szived s kemény, miként a jég;
Ellenségünk lettél s a zokogó panaszt,
Mit hazánk rebegett, nem hallgattad meg azt.
Sőt mérges kígyókat bocsátál testére,
Érted, miattad folyt a magyarnak vére.
S im a kiontott vér az égre felkiált:
Büntesd meg, Uristen, ezt az ifju királyt!*

*Egy emberöltő már azóta elhaladt,
Az évek fehérre festették a hajad.
Szivedből a harag immár elveszett, el
Csókban egyesültél e hősi nemzettel;
És ez elfeledve a kapott sebeket,
Világot rengető hosszánát mond neked.
Barátunkká lettél s az ország így kiált:
Aldjad meg, Uristen, e jó öreg királyt!*

*Mély tenger az idő s mi benne él, tonyész,
Nem tudja, nem sejtí a gyöngye emberész.
És miket habjai a felszínre löknek:
„Igazság“ a nevek a nemes gyöngyöknek.*

László Andor.

A francia nevelő.

— Elbeszélés. —

Leheveredve, unatkozva olvastam egy hirlapot. Olyan hangulatban voltam, a milyenben az ember még az apró hirdetések is elolvassa, habár nem ajánlkozik lap útján házi nevelőnek, sem pedig titkos szerelmi levelezést nem folytat; csak azért böngészí a túlrövidre szabott soroskákát, mert nincs jobb szórakozása. Az újdonságok rovatának vége felé jártam, mikor egy pár sornyi hirben egy ismerős név ragadta meg figyelmemet. „Egy csinos fiatal leány, Nádasdy Mariska, ki mint nevelőné élt Budapesten X. báró családjánál, ma reggel az Andrassy-út 71. számú házban megmérgezte magát s mire öszreveték, meghalt. Tettének oka ismeretlen.“

Nádasdy Mariska! Olyan nagyot dobbant a szívem erre a névre. Egy régi kedves emlék újult fel lelkemben s előttem állott az ő alakja, ragyogó, bájos, mint a milyennek ismertem. Nem is olyan régen volt, mindössze négy esztendeje lehet. Csak az én lelkemben tolta úgy hátra az ő képét a sok újabb meg újabb benyomás.

Elkezdtem összeszedgetni az emlékeimet. A régi dolgok mellé odaállítottam az újabb hallomásokat, elgondoltam mindent, a mi csak tudomásomra jutott az utolsó találkozás óta a leányról, a fiúról s egy félórás merengés, tépelődés után tisztán állott előttem minden. *Tettének oka* én előttem nem ismeretlen...

Egy városban születtem Nádasdy Mariskával; nem messze laktunk egymástól. Az apja valami kisebb hivatalnok volt a városházánál. Mariska egy évvel volt idősebb nálam s mikor még a kis iskolába jártunk, összetartó játszótársak voltunk. De mikor a latin grammatika, a gyermekjátékok e veszedelmes réme, az én gondtalan multságaimat is tönkretette, csak ritkán találkoztunk. Egészen elesodálkoztunk, mikor mint felserdült leány és kikamaszodott nyolczadgimnazista álltunk egymással szemközt. Azt mondta: hallja Barna, milyen szép nagy fiú lett magából! Vissza akartam neki mondani a bókot, melyet ő jobban megérdemelt volna, mint én. Hanem mikor a szemé közé néztem, úgy találtam, hogy én ennek a leánynak nem tudnék bókot mondani. És nem azért, mert gyakorlatlan voltam. Hallgattam.

Ettől fogva gyakran megfordultam nálok. Eleinte „tiszteletemet tettem,“ később mindennapos, bizalmas vendég lettem. Olyan valami vonzott oda, a mit morózus bácsik és kiképzett udvarlók gyermekjátéknak neveznek. Pedig hát nem játék az, mikor a nagy gyermekek szíve megmozdul.

Kiképzett udvarlók is nagy számmal sürögtek-forgtak Mariska körül, a kik őt minduntalan a „város csillagá“-nak nevezték. Én nagyon haragudtam érte. Igaz, hogy mindenki beösmérése szerint ő a legszebb leány a városban, de miért mondják szemébe? Még elesavarják a fejét. Ugy féltettem a kis Mariskát attól a sok gavallértól.

Pedig nem kellett őt féltetni. Ha szépet mondtak róla, tetszett ugyan neki; de ha túlságba mentek a magasztalással, gorombáknak nevezte az urakat s kifizette őket apró pénzzel. De azért nem haragudott meg rá senki. Nem is lehetett ő rá haragudni. Mert, ha a szavával elvette valakinek a kedvét, a kaczagó két szemével mindjárt vissza is adta. Aranyos jó kedve volt mindég. Sugár alakja, szép sötét szemei, hosszú fekete haja, kedves metszésű ajaka, alabástrom arca együttvéve széppé tették őt, de csak az az áldott víg kedélye tette igazán ragyogóvá, azzal tudott elvarázsolni mindenkit, a ki közelébe került. Mindég volt neki mindenkihez egy-egy jó szava, nyájas tekintete, biztató mosolya, soha nem mellőzött senkit. Ez volt aztán az oka, hogy rövid idő alatt az egész városnak minden valamire való fiatal embere udvarolt neki. Nem hiába nevezték csillagnak, volt is vonzereje.

Pedig az atyja szegény volt. Mariska összes hozománya nem ígérkezett többnek egy szerény keblénél. Pedig az egész város beszélte, (kivált a lányos mamák), hogy Mariska már menyasszony. Régen el vannak titokban jegyezve Kádár Jancsival, a ki Pesten ügyvédbojtár, most teszi az utolsó szigorlatát, egy év alatt haza jön, átveszi az öreg Kádár irodáját, s Mariska a lehető legrövidebb idő alatt felveszi az ügyvédné nevezetét. Ha Mariskától kérdezték: mi igaz van a dologban, tréllával felelt; ha nagyon sarokba szoritották, mosolyogva tagadott. A ki akarta, elhitte a hírt; hanem az udvarlók száma azért csak nem fogyatkozott meg.

Sőt szaporodott. A gazdag Péczely Károlynak, kit az egész város „a nagyságos úr” néven ismer, a fia, Dezső is otthon telepedett meg, mihelyt a jogot s a katonai esztendejét elvégezte. Azonnal beválasztották szolgabírónak, mint urakat szokás. A megyebálon megismerkedett s nagyon jól mulatott Mariskával, másnap pedig vizitelt nálok. Persze nagy feltűnést keltett a látogatás. A nagynéném, a kinek két eladó lánya volt, mikor általam értesült a dologról, azt mondta: no bizony, hiába bízza úgy el magát az a leány, Péczely Dezső nem lesz neki udvarlója soha sem.

És mégis az lett. Igaz, hogy ritkán járt Nádasdyékhoz, — talán a szüleitől tartott — csak úgy két hetenként jött el egy-egy rövid látogatásra. Hanem ez is elég volt ahhoz, hogy az eddigi állapotok között nagy felháborodást csináljon, az udvarlók hűséges csapatának nagy és méltó fájdalomára. Mindjárt először észre lehetett venni, hogy Mariska Péczelyt mindenki felett kitünteti. Nyájas, kedves volt most is mindenkihez; de ha Péczely jelen volt, őt feltűnően elhalmozta kegyeivel. Az udvarlók közé megérkezett a nap s vonzotta magához a csillagot.

Eleinte nem voltam vele tisztában: szereti-e Mariskát Péczely? Én ismertem őt a nagybátyám révén (ő volt a másik szolgabíró) és többször érintkeztem vele. Lehetett huszonnégy esztendő; hatalmas termet, szép férfias arc, csinosan kunkorodó bajuszszal, beszédes szemekkel. Szép külseje mellett szép lelki tulajdonai is voltak. Jelleméből hiányzott a léhaságnak még árnyéka is; valóban derék, tanult és okos ember volt. Ha Nádasdyéknál volt, látszott rajta, hogy gyönyörűsége telik Mariskában; nagyobb társaságban is vele foglalkozott legszívesebben. De nem tett úgy, mint a többi udvarlók jó része, kik folyton szerelmi vallomásokkal ostromolták Mariskát. Hogy a szívében mit érzett iránta, soha se mondta.

Az bizonyos, hogy nem akarta Mariskát elbolondítani. Nem is kellett azt, szegényt!

A régi jó kedv nem hagyta el Mariskát, hanem azért sokszor nagyon komoly volt, mikor egyedül találtam otthon. Egyszer meg is kérdeztem tőle:

— Mariska! miért komolykodik maga egy idő óta?

— Ne képzelődjék, Barna! mondta nevetve.

De hiába nevetett, egész viselkedése mutatta, hogy szerelmes Péczelybe. Ismertem a lelkét nem a férfi gazdagsága volt az oka. Szerette oly forró, tiszta, igaz szerelemmel, a milyen csak egy tizenhét éves leányka ártatlan szívében fakadhat. Nekem, mint bizalmas jó barátjának, be is vallotta egyszer, mikor sírva találtam a belső szobában. Felrezzent, a mint beléptem.

— Miért sir, Mariska?

Restelkedve nézett reám. Elhagyta a sírást. Hosszabb hallgatás után bizalommal fordult felém s így szólt:

— Barna, maga jó fiú, magának elmondom. (Azóta se szeretem, ha a lányok jó fiúnak neveznek.) Mama megszidott, a miért Péczelyvel sétálgatok délutánonként. Azt mondta, megírja Kádár Jancsinak. Hát bánom én? írja meg!

— De Mariska! én úgy tudom, hogy magát odaigérték Kádár Jancsinak s aztán akkor maga is . . .

— Eh, gyerek voltam, rávettek. Hogy úgy is rokonom. Meg hogy szegény leány vagyok, hát örüljek a szerencsének. De én nem örülök a szerencsének, nekem nem kell!

— Hát ki kell magának? Ugy-e, szereti Péczelyt?

Olyan lassan mondta:

— Igen.

— De hiszen ő nem fogja magát elvenni!

Hallgatott egy kicsit s még lassabban mondta:

— Nem bánom.

Mint igazi jó barát, tanácsokat kezdtem neki adni, egész önzetlenül; pedig az én szívem is úgy meg-megrendült ennek a szívbéli ügynek a tárgyalásánál.

— Ej no, Mariska, ne legyen olyan gyermek.

Olyan jó hűséges ura lesz magának Kádár Jancsi.

— Mondtam, hogy nem kell nekem se Kádár, se Bodnár, egy se!

— Hisz csak nem akar leány maradni? Vagy azt hiszi, hogy Péczely szereti magát?

— Szeret! — Ezt már olyan erőteljesen mondta.

— Honnan tudja? Mondta valaha?

— Nem!

De azért szeméből látszott, hogy biztos abban, a mit mondott. Tán a többieken szerzett tapasztalatai alapján állította. Vagy annak a szeméből olvasta ki.

— De a szülei mit szólnak ehhez?

— Nem bánom, akármit. Elmegyek itthonról, itt hagyom a szüleimet.

— És hová megy?

— Elmegyek francia nevelőnőnek!

Önkéntelenül elnevettem magamat. Egy tizenhét éves leány, a ki könyveknél jobban szereti az örökös víg társaságot, a ki egy szót se tud francziául, francia nevelőnő akar lenni! Hogyne lehetne ezen nevetni?

Mariskán látszott, hogy neheztel érte.

— Ne haragudjék, — kezdtem magamat mentgetni, — de ez lehetetlen. Maga nem tud francziául.

— Meg fogok tanulni!

Olyan határozottan beszélt, hogy alapos érveken kellett gondolkoznom.

— Nézze csak Mariska! maga már elszokott a tanulástól.

— Hozzá fogok szokni.

— De tudja-e, hogy úgy megtanulnia francziául, hogy nevelőnő lehessen, csak francia földön lehet?

— Oda fogok menni.

— Igen, de ahhoz pénz kell!

— Kérek a nagynénémétől Kassáról. A bácsim úgy is rám hagyott 300 frtot, ezt elkérem tőle.

— Az nem elég.

— A többit kikeresem kézimunkával.

Megint elnevettem magamat. Hiszen olyan kép-
telennek látszott előttem a dolog. Hogy higgyem el,
hogy ez a gyöngye leányka, a ki még nem ismeri az
életet, a kinek lelki ereje eddig még soha nem volt
próbára téve, véghez vigyen olyan dolgot, a mely
egy férfi erejét és erélyét is nagyon megpróbálja.

Mariska a nevetésemre megint elkezdett sírni.
Még zokogott is. Magsajnáltam s kérlelni kezdtem.

— Bocsásson meg, nem akartam én azzal ki-
gúnyolni.

Mikor megint elfogytak a könnyei, felállt s ki-
egyenesedve büszke arczczal, tűzben égő szemekkel
mondta, csaknem kiáltotta:

— Ha az egész világ kinevet, elátkoz, mégis
megteszem!

Megijedtem a tekintetétől. Most már elhitem
neki. Úgy fájt a lelkem, úgy esdekeltem:

— Mariska! ne hagyjon itt bennünket! Úgy
szereti itt magát mindenki, a szülei, rokonai, meg
. . . meg, én is.

Megint nyugodt, nyájas lett az arca, a mint
látta, hogy elpirúltam.

— Úgy-e, megbocsát.

— Meg, egy feltétel alatt.

— Mi az?

— Megteszi?

— Meg, akármi lesz is!

— Maga úgy is jár a szolgabíróshoz. Menjen
el oda ma és ügyesen adja tudtára Péczelynek, hogy
ma délután négy órakor megyek a keresztmamámhoz.

Megtettem volna mindent, a mit csak kér.
Hiszen úgy sajnáljam. Úgy szerettem volna Péczelyt
is rábeszélni, hogy vegye el feleségül. Legalább itt-
hon maradna.

Délután Péczely elkísérte Mariskát a kereszt-
mamához. És ezután is együtt sétálgattak a város-
kertben. A séták intézője legtöbbször én voltam.
Mikor egy-egy üzenetet küldött velem a leány, ma-
gamban valami önfeláldozás-félet emlegettem. De nem
bírtam megtagadni a kérését. Sokszor még gárdedámja
is voltam. Mikor úgy hármásban járkáltunk, csodál-
kozva láttam, hogy ez a pajzán leány, a ki eddig
olyan könnyen tudott bánni a férfiszívekkel, olyan
biztosan állott közöttünk, mint szirt a hullámáradat-
ban, most úgy ellágyúlt, olyan szelid lett. Csak akkor
dévajkodott egy kicsit, mikor Péczelyt akarta fel-
vidítani. Mert az ilyenkor is olyan komoly volt, szólni
is keveset szólt, még Mariska mellett is; pedig ő is
elárulta, hogy jól esik neki a városkertben sétálni.
Én láttam, hogy szerette Mariskát. Csakhogy nem
mondta ki.

Az egyetemi beiratkozások ideje volt; el kellett
jönnöm hazulról. Röviden búcsúztam Mariskától. Még
egyszer megkérdeztem a felől a dolog felől.

— Csakugyan elmegy?

— El.

— De hát miért?

Vállat vont.

— Tudom is én.

Csakugyan, nem is tudhatta. Hisz Péczely nem
mondott neki semmit olyat; egyáltalán nem lehetett
valami bizonyos kilátása. Hát miért hagyja el ottho-
nál, szüleit? Vagy tán reméli, hogy majd később . . .
Erre van is oka, nincs is. Valami czéljának lennie
kellett. Talán meg akarta mutatni ő előtte, hogy
milyen erős tud lenni, mennyire tud szeretni . . .

Hosszan, elmerengve nézett. Bizonyosan ott járt
a lelke a jövődönék kedves, ragyogó képei között.
Olyan szomorú volt az arca s mégis, mintha boldogság
sugárzott volna le róla, és annak az elszántságnak az
édes öntudata. Még egyszer mondta, nyomatékaosan:

— Elmegyek csak azért is.

Úgy elfogódott a szívem. Megindultan mondtam
neki: Mariska, ne tanuljon maga francziául! A köny
is kicsordult a szememből. Az ő szeme is csillogni
kezdett, s mikor távoztam, megengedte, hogy meg-
esókoljam a kezét. Akkor az egyszer . . .

Mikor megint hazakerültem, már nem volt ott-
hon. Azt beszéltek, hogy Kassán van a nagynénjé-
nél. Nem hittem el. A keresztmamájától tudtam meg,
hogy csakunyan kint van Franciaországban. De csak
neki írta meg s titokban leveleztek egymással. A
keresztmamától hallottam időnként, hogy szegény
Mariska milyen nehezen tartotta fenn magát egyik-
másik városban; hogy egy év alatt csakugyan meg-
tanult francziául; hogy aztán hazajött Budapestre és
itt lett nevelőnő egy nagyúri háznál.

Péczely még azután is komoly ember maradt,
mint volt. Lányos házakhoz keveset járt, csak néha
ment el a főispánékhöz. Egyszer csak eljegyezte
magát a főispán leányával. A napokban esküdtek
meg. Két nappal az esküvő után Nádasdy Mariska
megmérgezte magát és meghalt. Ime, ez az ő halá-
lának története.

Szeretett; gyenge létére erős akart lenni ember
feletti módon, hogy czélját elérje. Bizott a bizony-
talanban, s kockára tett sokat, mindent. És csalat-
kozott. — Nem is történhetett másként. Életének
tragikuma feltarthatatlanul sodorta a halál örvényébe.
Ez a világ rendje, ez az élet költészetének szomorú
igazságszolgáltatása.

Ezt fogják rá mondani a böleselkedők.

Én pedig valami fojtó melegséget érzek a szívem
körül, mikor ezt a pár sort olvasom az újságból. Egy
könycsepp szökik a szemembe és azt sóhajtom:

— Oh, miért is nem hallgatott reám, mikor úgy
kértem: ne tanuljon maga francziául, Mariska!

Nagy Béla.

Költemények.

— A szerzőnek sajtó alatt levő verses könyvéből. —

Lányka, lányka . . .

*Lányka, lányka, hogyha úgy titokban
Megnyitnád a szivedet nekem,
Hová lennénk a nagy boldogságtól,
Nem, nem tudom, nem is képzelem.*

*Az bizonyos, hogy úgy nem maradnék
Helyben ülve, hogy hallám szavad;
Tudom, polkát járnék a szobában,
S a tükrömben nézném magamat.*

*Vagy, — Isten ments! — még tán bűnre, roszra
Vetemednék ajkam és karom;
Félek; — hátha agyon csókolnálak,
Agyonölelnének angyalom.*

*Ne felelj hát, akármit szólnék is,
Ne hallgass rám én szép kedvesem,
Legalább egy kicsi kis időre
Bomlásától mentve van eszem.*

Meglepetve.

*Felmásztam a létra tetejére,
Jaj! de nagy bajt is okoztam vele;
Megláttam a köfalon keresztül,
Hogy egy ifjú az árnyékba'
Szomjú ajkkal csókot kért a
Piruló kedvestül.*

*Észrevettek, ijedten rám néztek,
Nem várták a hivatlan vendéget;
S én siettem le, a merre jöttem;
Siettem . . . a létra pattant . . .
És ez alatt két csók csattant
A köfal mögött el.*

Künn ázom . . .

*Künn ázom az utca kellős
Közepén,
Ablakodra hej! minék is
Néztem én.
Tovább mennék, menekülnék,
Nem lehet;
Fogva vagyok:
Reám ragyog,
Rózsám, a te két szemed.*

Farkas Andor.

Egyről-másról.

Itt van az ősz, fujván gyakorta jótékony pataki szelek, a mi kedves, de gyakorta érzett vendégeink.

A hegyeknek ama bizonyos bogyóit is szedegetik erősen, a mi azt jelenti hogy a szüret is megérkezett szép csendesen; csak a mi „szüreti“-nek keresztelt vakációnk szokott rendszeren olyankorra esni, a mikor már jóféle ó-bor alakult vala a hegyeknek idei terméséből.

Hát ha már nem szüretelünk is, legalább szünetelünk.

Ki a latin meg a görög penzumok körmölésében szünetel, ki pedig a — hallgatásban.

Ez a szünetelés fölöttébb jól esik az érzékeny deáki kebelnek.

Ilyenkor minden letargiába süllyed; abba hagyja tevékenységét a félelmetes professzori plajbász, nem rovatgatóván egy más mellé a szekundák klaszikus idomu

alakjait s az akadémián alább hagy egy pár napig az abszenciák konstatálása.

Oh boldog időszak!

De ez is hamar mulandó; eltűnik a pár nap, s csipkerózsika álma véget ér. Folytatódik minden ott, a hol abbamaradt, — rendre felvonulnak ismét a szekundák. az abszenciák kísérteties alakjai.

Oh füstös-írás, jöjjön el a te országod!

*

A király születés napján nagy lelkesedéssel ünneptünk. A szoboradományozás dicsőséges tényének nagy jelentőségét még inkább emelte előtünk az egy napos iskolai szünet. Adjon Isten sok ilyen születés napot!

Különben a király iránti hűség tekintetében mi reánk semmi panasz nem eshetik. A lelkesedés, honfiúi buzgalom lángjai módfelett magasra csapkodának. Tanári-kar és ifjuság harsány éljenekkel tisztelte meg a jó öreg királyt, a ki ime, szoborba akarja önteni a magyar nemzet dicsőségeit.

Az örömmámor meg volt tehát s a magyarnak mi kell egyéb? Csak jól bánjanak vele s akkor a tűzbe vizbe bele megy. Akkor még feledni is megtanul.

Éljen a király!

*

De hova lett az összetartó honfiúi érzelem két nappal később, október hatodikán? Kivesző félben van már a kegyelet a nemzet vértanui iránt.

Nem volt e napon se gyász, se ünnep. Ürességtől tátongott a templom, csak kevesen voltak, kik a szénioroknak lapunk elején olvasható alkalmi imáját meghallgatták.

Különben hadd szóljon a statisztika.

Ime az ünneplő közönség száma főiskolánkból: joghallgató 20, theologus 16, gimnáziumi tanuló 15, gimnáziumi tanár 1 (mond egy), jog- és theol. tanár 0.

Exempla docent . . .

*

Lapunk barátja, Sárváry ur, a kit ezennel van szerencsénk bemutatni, mint a századvég legszerencsétlenebb flótását: a napokban irtózatossá robajjal esett be redakciónk nyitva felejtett ajtaján.

Minekutána a kellő fáradsággal sikerült őt talpára állitanunk, lapunk felelőse mindenáron információkat iparkodott tőle szerezni önérzetes be- és fellépésének indokai felől.

Lapunk barátja némi köhögések után hangot adott és szólt lágy sóhajjal, mint az esti szellő:

— Képzeljék, a gyümölcsáruló nénik . . .

Szólott és elcsuklott szava.

Egy stampilia papramorgólegott begyébe vándorolt. De óh honunk mártirja, te, mely bu emészt? — kockáztatá véleményét lapunk felelőse.

— Képzeljék, — szólt, miután beleesett a szerkesztőség egyetlen foteljébe, — a gyümölcsáruló nénik tegnap tartott népes értekezletükön 64 szóval 23 ellen elhatározták, hogy nekem, tekintettel a gyümölcsárúsi ipar kifejlesztése terén szerzett halhatatlan érdemeimre, — közadakozásból szobrot emelnek városunk piac-terén.

Ez több volt, mint a mennyit egy érzelmdus szerkesztői kebel illendő felindulás nélkül elviselni bírhat. Felkaptuk őt, lapunk barátját, és ő a felkapás következtében, felelősünk sajátkezü segédkezése mellett, vízszintes irányban, e többé nem szokatlan úton távo-

zott, illetve repült ki redakciónknak megint csak nyitva felejtett ajtaján.

Még hallottuk azután néhány perczig kívülről lapunk barátja, Sáriváry urnak bánatos fohását, mely távozásakor mind jobban elhalt a messzeágban:

„Szobor vagyok, de fáj minden tagom . . .”

Subidron.

Egyleti élet.

A „Magyar Irodalmi Önképző-Társulat” 1897. okt. 2-án tartotta meg alakuló közgyűlését, melyen a tisztikar a következőképen alakult meg: Tanár-elnök lett *dr. Tüdös István* theol. tanár, alelnök *Nagy Béla* th., titkár *ifj. Zsoldos Benő* jh., főjegyző *Ilyés Mihály* th., aljegyző *Nagy Barna* jh., pénztárnok *Liszkay Béla* jh., ellenőr *Danyi József* th. Nem hagyhatjuk említés nélkül, hogy meglehetősen nagy a részvétlenség e szép multu társulat iránt az ifjuság körében. Kevés a tag, minek következtében kénytelen lesz a társulat üléseinek számát kevesbíteni.

Az énekkar, ez évi elnöke *Hodossy Lajos* lett. Főprezentor *Piskóty Ferencz* jh., alprezentor *Almási Tivadar*. Protokántorok *Székely József* jh. (Tenor I.), *Béky Tamás* jh. (Tenor II.), *Liszkay Béla* jh. (Bass I.), *Horváth Dezső* jh. (Bass II.). Az énekkar tagjainak száma 40.

Az akad. ifj. olvasó-egylet, 1897. szept. 12-én tartotta alakuló közgyűlését *Radácsi György* akad. igazgató elnöklete alatt. Ifjusági elnökké *Béky Tamás* jh. lett megválasztva, könyvtárnok *Lükő István* th., jegyző *Hodossy Lajos* th., pénztárnok *ifj. Zsoldos Benő* jh., ellenőr *Antalfy László* th. lett. A könyvtár, olvasókör és játékszoba egyesítése a mult évi tapasztalatok szerint nyereségévé vált az akadémiai ifj. olvasó-egyletnek.

Sárospataki Jogászegylet. Volt-nincs. Bizvást

gyűjtést indíthatunk egy más között a sirkövére. A mit a jogászegyletünk sorsát szívökön viselőik, ügyei iránt érdeklődők aggódva láttak jó előre, most valóra vált, a jog- és államtudományi kar a sárospataki jogász-egylet minden további működését *ismét megszüntette* s ezzel egyszersmind, — remélhetőleg mindörökre, — elmesztette azt a vékony fonalat is, a mely ezt a már *huszonhét* év óta fennállott egyesületet a lét és nem lét nagy kérdésében eddig fentartotta. Mindezen sajnálatos és helyeslésre igényt egyáltalában nem tartható állapot előidézője pedig a *kitiltási jog* kérdése, a melylyel *Kubowich Géza* kollegánk épen lapunk jelen számában foglalkozik; az ő propozíciójának azonban, hogy t. i. mindkét fél, vagyis ugy a tanári-kar, mint az ifjuság engedjen a maga álláspontjából, — épen az ellenkezője következett be s így a dolognak törsre kellett kerülnie. Ily helyzetben nem kell csodálni, ha a sárospataki jogakadémia polgárságának létszáma mint a jelen. ugy a jövő iskolai években is mind inkább csökkeni fog, ment a hol valamely testület meg van fosztva attól a terrenumtól, hol erőit, szakismereteit esetleg érvényesíthetné s így összetartó kapocs sincs: ott együtt munkálásról, összetartásról, előhaladásról szó sem lehet. Requiescat in pace!*

* Az ilymódon most más csak *néhai* jogászegylet ügyeinek megbeszélésére hasábjainkat továbbra is fenntartjuk s minden oly eszmecserét készséggel közlünk, a mely e szomorú és mindenkefelett kínos helyzetből való kibontakozáshoz közelebb vezethet. F. szerk.

A betegségélyző-egylet, 1897. október 2-án tartotta alakuló közgyűlését. Elnök *dr. Kun Zoltán* főiskolai orvos, alelnök-pénztárnok *Gecse Lajos* főiskolai szénior, szénior, jegyző *Kovács István* th., ellenőr *ifj. Zsoldos Benő* jh., A választmány tagjai lettek: *Telegdy Bertalan* th., *Oláh Miklós* jh., *Antalfy László* th., *Bakoss Elek* jh., *Lökös Sándor* th., *Piskóty Ferencz* jh., *Gecse István* th., *Nagy Barna* jh., *Fodor Kálmán* VIII., *Almási Tivadar* VII. oszt. tanulók.

A gyorsiró-egylet szeptember hó közepén alakult meg. Elnök *Oláh Miklós* jh., alelnök *Trócsányi József* VIII. o., jegyző *Hubay Bertalan* VIII. o. Az egylet létszáma haladók 10, kezdők 31-en, összesen 41-en.

A zene-egylet, tanár elnöke ez éven is *dr. Meczner Sándor* jogtanár lett. Elnökké *Horváth Dezső* jh., jegyző *Györy Vilmos* jh. lett egyhangulag megválasztva.

Az akad. torna- és vívó-egylet, 1897. szept. 18-án tartotta alakuló közgyűlését. Tanár-elnöknek *dr. Finkey Ferenczel* kérte fel; elnök továbbra is *Hubay Bála* jh. maradt. alelnök *Piskóty Ferencz* jh., jegyző *Liszkay Béla* jh., pénztárnok *Magyary Lajos* jh. Előtornászok *Szentimrey Nándor* jh. és *Kelemen Gábor* jh.

Az ifjusági tűzoltó-egylet, parancsnoka *Nagy Ernő* jh. lett, segédtsit *Horváth Dezső* jh., szertárnok *Tariska Dezső* th., szivattyus parancsnok *Liszkay Béla* jh., mászóparancsnok *Szentimrey Nándor* jh., rendőrpáncsnok *Kövér Miklós* jh.

A gimnáziumi Erdélyi Önképző-Kör, elnökévé *Kovácsy Sándor* gimn. tanár választatott meg. Alelnök *Fodor Kálmán* VIII., titkár *Szánthó Gyula* VIII., főkönyvtárnok *Boros Lajos* VIII., főjegyző *Szabó József* VII., pénztárnok *Kiss László* VIII., aljegyző és alkönyvtárnok *Makó Béla* VII. oszt. tanulók.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Azon t. olvasóinkat, kiknek e lap jelen számát mutatvány gyanánt megküldöttük: tisztelettel kérjük, sziveskedjenek az „Ifjusági Közlöny” XIV-ik évfolyamára előfizetni. Ha ezt tenni esetleg nem lenének hajlandók, nagyon kérjük, lapunk ezen számát lehetőleg forduló postával mulhatatlanul visszaküldeni, hogy így az ezután nyomtatandó példányok számára nézve ideje korán intézkedhessünk.

Az „Ifjusági Közlöny” *szellemi részét* illető mindennemű küldemény a *felelős szerkesztő* részére czimzendő. — *Egyetemi Lapok* Budapest, *Debreczeni Főisk. Lapok*, *Egyetemi Lapok* Kolozsvár. Lap meg. Ohajtjuk, hogy a testvéries jó viszony mindinkább erősödjék! Mindannyiunknak kollegiális üdvözet! — *G. Gy.* Budapest. Bizalommal várom b. válaszodat és másnémű soraidat is. Üdvözet neked és a „Reform-párt”-nak! — *H. I.* Kolozsvár. Ez neked is szól. Adjá Isten, hogy a kolozsvári egyetemi ifjuság újabb dicséretes vállalkozása teljes sikerre vezessen. Üdv! — *F. L.* Eperjes. Kiszedett dolgozatod, térszűke miatt sajnálatomra kiszorult a jelen számból. Sok jó kedvet a katonáskodáshoz! — *Silbak.* „A remekbe csinált remek becsinált” cz. más-különbben megható és épületes novelláját kénytelenek voltunk közelebbi viszonyba hozni a papirkosárral. Nem is tudjuk hirtelen kitalálni, miért adta uraságod a fenti czimet a dolgozatának. Találtunk abban csapat, papot, szélcsendet, égháborut, csak épen remekbe csinált remek becsináltot nem. *Sly.* Kérjük további szives hallgatását. Most beküldött rémballadája épen megüti a papirkosárnak nivóját. Csak azt üzenjük, hogy: vigyázzon kend a lantjára, — mert a mért oly alant jára, — sajnos léssen kalandjára (e helyett: kalandja ára). *Excelsior!* — *K. G.* Levél ment.

Tartalom: „A mi újévünk.” *ifj. Zsoldos Benő.* — „1849. október 3.” *Gecse Lajos.* — „A kitiltási jogról.” *Kubowich Géza* „Királyunkhoz.” *László Andor.* — „A francia neve” *Nagy Béla.* — Költemények. *Farkas Andor.* — másról. *Subidron.* — „Egyleti élet.” — „Szerkesztői üzenetek.”

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY.

KIADJA A „MAGYAR IRODALMI ÖNKÉPZŐ-TÁRSULAT.”

Előfizetési árak: 1 évre 4 korona; 1/2 évre 2 korona.

Megjelenik minden hó 15-én.

Az előfizetések Liszkay Béla joghallgató czimére, mint a társulat pénztárnokához, a reklamációk pedig a főiskolai könyvnyomda czimére küldendők.

Felélős szerkesztő:

Ifj. ZSOLDOS BENŐ.

Társ-szerkesztők:

NAGY BÉLA, FARKAS ANDOR.

Fiat Lux!

— Indítványok a jogász-egylet ügyében. —

Erősen tévednek, a kik a sárospataki jogász-egylet jelenlegi ügyes bajos dolgairól szólván, ama fölöttébb nevezetes latin mondással vélik legegyszerűbben nyélbe üthetni az állapotok indokolását, hogy „juventus — ventus”, — a melyet is a magyar ember a maga épületes nyelvezetével igyen szokott vala kifejezni: — „fiatalság — bolondság”.

A mely rövid, de velős gondolat bővelkedik is az igazságban; nem is ennek az ősidők óta tapasztalt s ugyanannyiszor beigazolt jeles mondásnak az érvényessége ellen akarunk mi az alábbiakban mennydörögni, hanem csak azt szeretnénk konstatálni, hogy a „juventus — ventus” igazsága minden egyéb esetre inkább, de a jelenlegire semmiképen sem alkalmazható.

Ennek a konstatálása pedig nem is ütközik olyan sok nehézségbe, ha hajlandók vagyunk kiválasztani a többiek közül azt a pápaszemet, a melyiknek üvege az eléje tett tárgyakat nem nagyobbítja, de nem is kicsinyíti.

Szó, a mi szó, de *jogász-egyletiünk* (mindig csak rámegey a pennánk is erre a kifejezésre, pedig — hajh — nem is létezik) — egy idő óta olyan válságos körülmények közé keveredett, a melyek bizony nem nagyon szolgálnak dicsőségül a pataki főiskola jogakadémiájának. Kissé bajos és hosszadalmas volna ez állapotok indokait, keletkezését, fejlődését szögrül végrül elbeszélni, azok úgy is meglehetősen ismeretesek az ifjúsághoz közelebb állók körében. Itt csupán egy fontosabb kérdésre bátorkodnánk kiterjeszkedni.

* Joghallgató-ifjúságunk életében tavaly kezdődött s ebből kifolyólag ez éven is megújult zavaros állapot, úgyszintén az „Ifjúsági Közlöny”-nek ez ügyben nyilvánított magatartása oly színben tünt fel sokak előtt, mintha mindez tiszteletlenségnek a jele volna ifjúságunk részéről a tanári karral szemben. Bátorkodunk kijelenteni, hogy o vélekedés a logesekélyebb alappal sem bír. A sárospataki ifjúság minden időben tisztelte s megtudta becsülni tanárait, a kik az ifjú erőknél helyes irányban való vezetésére vannak hivatva, s jelenleg éppen maga az ifjúság sajnálja legjobban, hogy szeretett tanáiraival ellentétes állápontra volt kénytelen helyezkedni. A mi pedig lapunkat illeti, ennek főfeladata, hogy az ifjúság gondolkozásmódjának legyen a visszatükrözője, s a miként o feladatától nem tántorodott el a múltban, ugy mindenkor hű lesz ahoz a jövőben is. F. Szerk.

K. G. kollegánk a Közlöny múlt számában sok jóakarattal és ügyeink iránti igaz érdeklődéssel megkísérelte a kezünkbe adni Ariadne úrhölgy ismeretes fonalát. Az ő álláspontja tökéletesen ugyanaz, a melyre a jogászfifjúságnak ez éven már két ízben tartott értekezlete helyezkedett.

„A *kitiltási jog*”. Ez az a nagy terméskő, a mely elrekeszti vala az egyenes utat, úgy hogy miatta sehogysem lehet előre mozogni. Akkor persze lehetne, ha ezt a terméskövet az útból egyszerűen ellódítanánk vagyis ha a kitiltási jogot szép csendesesen elhelyeznénk a ládánk fenekére. Úgy, de a jogász ifjúság ezen jogról, melynélfogva ő az egyletet érzékenyen megsértő egyéneket eme* legfelsőbb büntetési fokozatban részeltethesse, — semmi áron sem hajlandó lemondani.

Nagyjában ez a két izbeni jogászértekezlet megállapodása. A kitiltási jogot nem engedni, legfeljebb annak eddigi merev alakján egyet-mást módosítani. Hogy ilymódon mindég az eszünkben tartsuk a kecske és a hozzátartozó káposzta históriáját.

Valljuk meg: a *kötelező tagság* mellett, a mely szervezetben a jogászegylet már huszonzét esztendőn keresztül minden baj nélkül fennállott: *kitiltási jogot* gyakorolni egy kicsinyég mégis csak kényes dolog, hogy ne mondjuk: különös. Az az erkölcsi kényszer, mely az illető kitiltott egyénnel nemcsak az egyletből, hanem egyenesen magának a *főiskolának a kebeléből* való eltávozást parancsolja: olyan nagy hatalom, a mely a jogászegylet hatáskörét oly színben tüntetheti fel, mintha a pataki jogász ifjúság a megtévedt kollégái felett élet és halál ura lenne, melynek révén még tanulmányai folytathatásában is megakaszthatja.

Ifjúságunk tudja és érzi ezt nagyon jól; értekezletein épen ezért járult hozzá az alapszabály illető pontjának olyatén megváltoztatásához, a mit K. G. barátunk is proponált, hogy t. i. a kitiltási jog továbbra is megmaradjon, de úgy, hogy az illető kitiltott egyén azért tanulmányait a főiskola kebelében saját tetszése szerint tovább is folytathatja. A jog- és államtudományi kar azonban ezt a jószándékú határozatot gyökeresen keresztül húzta, azt kívánva, hogy az egylet, illetve az ifjúság *véglegesen* mondjon le kitiltási jogáról.

Mi idézte elő főként ezt a kegyetlen összeütközést a tanári kar és az ifjúság közt? *A rossz alapszabály*, melyet az alkotók annak idején, — mindössze másfél

éve, — jó igyekezettel ugyan, de kissé felületesen állítottak össze. Aztán pedig, — a kellő tisztelettel legyen szólva, — hibát követett el az azt megerősítő *akadémiai szék* is, a mely azt a bizonyos kritikus pontot elnézni sziveskedett.

Úgyesen szerkesztett debreczeni laptársunk, melynek szerkesztősége egy „lapszemle“ című rovatot tart fenn az ifjúsági lapok számára, — ez évi 2 ik számának lapszemléjében az Ifjúsági Közlönnyel is egész részletesen és elismeréssel foglalkozik, a mely jóindulatot természetesen örömmel és köszönettel fogadjuk. Jogász-egyletünkről szólva S. B.-nek az a megjegyzése, hogy ha „Kubowich Géza helyes megoldását elfogadta volna az ifjúság vezérlő eleme, — lehetetlen, hogy ennyire ment volna a dolog“, — a fentebbiek után tárgyalanná válik, miután az ifjúság éppen a K. G. álláspontjára helyezkedett eleitől fogva. Laptársunknak az a megjegyzése azonban teljesen korrekt és indokolt, hogy „most, mikor az ország minden főiskolájában élénk mozgalom indult meg az ifjúsági élet felpezsdítése iránt, most mikor minden főiskolának lelkes agitációt kellene kifejteni, hogy a beszüntetett országos diák-szövetség új életre keljen, a sárospataki joghallgatók elvi ellentét miatt addig engedték a dolgot menni, hogy egyletüket a felettes hatóság beszüntette.“ — Ez helyes észrevétel; s ha valamikor fájdalmas dolog az állapotoknak ily elfajulása, úgy napjainkban a leginkább az; de igazat fog adni nekünk laptársunk abban, hogy ifjúságunk, — éppen az említett „korszerű előhaladás“ szempontjából *most* másként aligha tehetett volna.

Radikális gyógyszert kell tehát előrántanunk, ha ki akarunk valahogy szabadulni ebből a zsákuczából. Ez okból bátorkodunk indítványozni, hogy a jogász-egylet eddigi alakjának *teljesen vessünk véget*, megsemmisítve annak rövid életű alapszabályait. Nem életképes az többé úgy sem, erősen meg vannak támadva életet adó gyökerei.

Hanem *szakítsuk ketté* az egyletet, külön-külön megalkotott alapszabályokkal. Létesüljön először is egy „Sárospataki joghallgatók segélyegylete“ Itt a kötelező tagság kimondása teljesen felesleges, mert az egyletbe már csak a saját érdekében is be fog állani *önként* minden joghallgató. A kitiltási jogra *sem* lenne ez esetben semmi szükség, mert legfőbb büntetési fokozatokul szolgálna a segélytől részben *vagy* egészben való megfosztás.

Alakítsunk másfelől egy „jogász-önképzőkört“, önkéntes belépéssel, fentartva esetleg a kitiltási jogot. Ez egylet hatáskörébe tartoznék a pályatételek kitzúzése, vitatkozások, szakszerű felolvasások rendezése stb.

A segély-egyletnek, mint nagyobbik testületnek az elnöke lenne aztán természetesen az egész jogász ifjúság képviselője, kinek a hatásköre mindenben maradhatna ugyanolyannak, a minővel az eddigi jogász-elnökök rendelkeztek.

Magától értetődik, hogy ezen gyökeres reformok nem csekély utána járást, odaadást igényelnek, de általok legalább, — remélhetőleg, — örökre vége fog szakadni annak a dicstelen húzavonának, a mely egyfelől a célhoz semmiképen sem vezet, másfelől csak rontja, egyre rontja a pataki joghallgató-ifjúság jó hírnevét.

Fiat lux! Ez a jelszó. S csak akkor lesz igazában világság, ha végre is alapjában szakítunk a tarthatatlanoknak bizonyult állapotokkal.

Szerföltött fogunk örvideni, ha aztán a békés előhaladást meghozó időszak végre-valahára be fog köszönteni. Adja Isten!

Redaktor.

Szenczi Molnár Albert, a zsolttáríró.

— Felolvasattatott a sárospataki főiskola ifjúsága által, a vallás-újítás emlékére 1897 november 7-én rendezett ünnepélyen —

Emlékezzünk régiekről! Igen, október 31-dike a hálás visszaemlékezés napja. Úgy tetszik nekem, mintha egy komor őszi nap délutánján, egy régi temető elavult, bemohosult sirdombjai körül járnék, melyekről az idő kérlelhetetlen vaskeze már minden virágot letépett, a sírok göröngyeit is laposra simitá s csak alig-alig látszik egy egy szelid kis kiemelkedés, csak az elszórtan, szerte darabokban heverő kövek alig felismerhető betűi mutatják, hogy szent a hely, melyen most állok. De mégis elvéve itt és amott látom a kegyelet zöld koszorúját, látom föl föllobbanni a visszaemlékezés fákyáját, de csak elvéve s az is mielőbb kialszik. A magyar protestantizmus nagyjainak temetője ez. A mi vétkünk, a mi nagy vétkünk az, hogy ez ily elhagyott, elfeledett. A magyar protestantizmus midőn múltjáról megfeledkezett, mintha önmagában is meghasonlott volna. Sehöl, vagy csak alig egy-egy felemelő tény, de annál több, annál nagyobb a visszaesés. A mi hűnünk-e ez egyedül, vagy talán a kor anyagias szelleme hozta-e úgy magával, nem kutatom. De kérdnetem: elfeledtük-e azt, hogy csak az a nép boldogúlhat s tarthat számot jövendőre, mely múltját kellőképen méltányolni s tisztelni tudja? Hogy csak a múlt az, mely fentart a jelenben, s erőt, kitartást ad a jövőre?

Ez a gondolat vezérelt engem, midőn jelen dolgozatot tárgyál Szenczi Molnár Albertet, a zsolttáríró választottam. Nem az én gyarló készülségem, nem is az én erőtelen kezem kellene ahhoz, hogy az ő képét, kinél nagyobb, sőt még csak hozzá hasonlót is, három század alig szült, hozzá méltóan megrajzolnassam; de célomat elértem akkor is, ha a feledés fátyolát felemeltem s emlékezetét e helyen is felújítottam.

Szenczi M. Albert székely származású, nagyatyja mint katona, Mátyás király seregében szolgált, a melynek letelte után Pozsonymegyében telepedett meg, s mivel molnár mesterséget folytatott, kapta a család a Molnár, majd később midőn Szenczre költözött át, a Szenczi Molnár nevezetet. Atyjának hat gyermeke között a legkisebb, Albert született 1574. szept. 1-én. Minden esetre már kora gyermekkorában nagy lelki s testi ékes tulajdonokkal kellett bírnia, hogy az iskoláztatás nehéz terheit elviselhesse; annyival is inkább, mert bár atyja buzgó református s az előkelőbbektől becsült mesterember volt, földi jókkal nem bírt, s őt anyagilag nem támogathatta. Tanult csüggedetlen szorgalommal Györben, Gönczön, Kassán és Debreczenben, honnan, miután már 16 éves korában bevégezte hazai tanulmányait, külföldre indult. Elsőben is Bécsben volt, de csak igen kevés ideig s már 1590-ben Wittenbergben telepedett meg, nagy nyomorral küzdve. Majd két év múlva Heidelberget látogatja meg s már 1593-ban Strassburgban van, mint a szegény tanulók segélyezésére alakult Wilhelmita-Collegium tagja. Itt nagy szorgalommal és sikerrel folytatta tanulmányait, melyeknek eredményeül baccalaureatussá lett. Itt látszik meg, hogy mily csüggedetlen s tántoríthatatlan buzgalmú volt. Senkitől nem gyámolítva, önjerejéből, nyomorogva küzdött föl magát egész idáig; csakhogy szigorlatát letehesse, kötelezvényt állít magáról. Övéinek csak ritkán s a legnagyobb kímélettel panaszkodik, de atyai s testvéri biztató szónál egyebet nem kaphat. Csak azt a három forintot küldhetik, mit tán többzörösen

is kopogtatva kértek kölcsön. De vigasztalást talált itteni tanítóinak szeretetében s hozzá való ragaszkodásában, melylyel őt mindenki más fölött kitüntették. Más felől azonban épen e miatt irigyei is nagy számmal akadtak, kik bevádolják őt az egyetem szenátusa előtt s felette szedest tartatnak és a vallási villongások és éles versengések eme szomorú korszakában nem volt nehéz a kálvinizmushoz erős kitarással ragaszkodó Szenczi Molnárt a lutheri Strassburgból kizárni. Tanítóinak ajándékaival, ajánló leveleivel elindulva Genfbe megy, hol a híres francia zsoldár-költővel Bézával ismerkedik meg. Kevés itt tartózkodása után rövid utazást tett Olaszországban, a mely alkalommal Rómát is útba ejté. 1516-ban Heidelbergben mint a theologiai fakultás rendes hallgatója iratkozott be s itt töltött négy évet. Hire, neve ezalatt ismertessé lesz idebent e hazában is: Tolnai F. Tamás a pataki iskolához tanítóul hívja meg s hogy azt el nem foglalta, oka valószínűleg ez utóbbi halála. Pénz segélyt kap, pártfogói akadnak; többnyire egyszerű prédikátorok s egy nagyszombati polgár ember azok, a kik őt leginkább gyámolítják. Megfordult e közben Magyarországon is, honnan visszatérve *Tossanus Dániel* »Lelki iskola«-jának magyar fordításával megteszi első irodalmi kísérletét. A nagy szellemi munka és a sok gyöttrődés tesben is megtöri az erős embert. Barátai intik, kérlelik, mérsékelné magát; de a tudományért élő-haló lelke nem engedte pihenni, célját még nem érte el, hogy használjon nemzetének, használjon a magyar protestantizmusnak. Nagyon sok helyen megfordul, így Hernbornban, hol filológiai előadásokat hallgat, Strassburgban pedig, mint a Sauer nyomdájának korrektora megismerkedik a nyomdai technikával. Heidelbergben, Ambergben nevelő, de legtöbbit tartózkodik Altdorfban, beiratkozik az egyetemre, szorgalmasan használja az itteni és a nürnbergi nevezetes könyvtárakat, hogy az itt található tudományos, legkivált pedig magyar könyveket készülő nagy szótári művéhez földolgozhassa, a mely már 1604 őszére el is készült, Molnár Gergely javított latin nyelvtanával együtt. Szótárának első kötetét Rudolf császárnak ajánlja, kihez annak egy példányát el is viszi Prágába, hol a csillagász Kepler vendége, hogy pártfogást s esetleg anyagi támogatást nyerjen. Rudolf kedvezően fogadja, sőt tanácsosai, kik szerették volna őt a katolikus hitnek megnyerni, utiköltséggel s ajánló levéllel ellátva Bécsbe küldik. Azonban részint a Bocskay támadása miatt előállott zavarok következtében, részint pedig hogy igaz kálvinista hitében megkísértésnek ne legyen kitéve, visszatér Altdorfba. Még ugyanazon évben megjelent szótárának második kötete is, és ez oly nagy elismerést és kelendőséget nyert nemcsak idehaza, de külföldön is, hogy második kiadásáról ő maga gondoskodik. Altdorfban nem sokáig maradt s miután hite miatt Augsburgban sem maradhatott, Heidelbergbe megy s beiratkozik az egyetemre. Nevezetes pont ez irodalmi munkássága tekintetéből; itt fejezte be zsoldár fordításait, melyekkel a régi, minden metrum nélkül szükölködő versformák helyett, egészen új sokszor népies formákat szólaltat meg az énekköltészetben s amazoknak lapos prózaiasságát, gazdag eszmei tartalommal, költői zengzetességgel, sok helyütt fenséges szólásformákkal cserélte föl. Megjelentek IV. Frigyes pfalzi grófnak és Mórícz tartomány grófnak ajánlva 1607-ben. Ezzel egyidejűleg adta ki a heidelbergi kátét is. Mindezekkel igen nagy szolgálatot tett a kálvinizmus ügyének, de nem elégedett meg vele, még többet akart. Tapasztalta ugyanis, hogy a vizsolyi biblia nagy mére-

teinél fogva kézi használatra mennyire alkalmatlan, s hogy ez és egyéb hiányain is segítsen, határozta el, hogy egy újabb kiadást bocsát a sajtó alá; s e célból marburgi tartózkodása alkalmával Mórícz gróftól pártfogást is kért és kapott nemcsak, sőt egyenes biztatást egy magyar nyelvtannak a kiadására is. Bibliájával 1608-ban készült el s már 1610-ben nyelvtanával is, 1610-ben Magyarországból újabb meghívást kap a beregszászi gimnáziumhoz, de nem fogadta el, valószínűleg a Ferinari Kunigundával szövődött szerelmi viszonya miatt, ki, miután első férjétől Contradis Victoris marburgi egyetemi tanártól elválasztatott, 1611 okt. 8-án Molnár hitvesévé lett. Nem sokkal ezután rohonczi pappá hivatván el, haza jött s ünnepelesen beiktattatott. Sokat hányatott lelke azonban itt sem pihenhetett meg. Az akkori viszonyok idehaza nem voltak reá nézve kedvezőek. Talán jó pap, jó vitatkozó válhatott volna belőle, de irodalmi céljai, melyekkel ő egyedül hitte előbbre vihetni a magyar protestantizmus érdekeit, idebenn nem érvényesülhettek. Nyomdát akart szervezni, de ezt nem tehetette s Erdélybe ment, hova Bethlen Gábor hívta meg a gyulafehérvári iskolához tanítóul; »haza vágyó, — vagy még inkább a tatár-török dúlásoktól féltő népe miatt« azonban visszamegy és letelepszik Oppenheimban mint az ottani iskola tanítója. Itt adta ki Scultetus »Postillá«-it, Heidelbergben pedig imádságos könyvét. Majd miután Tilly rabló seregei Heidelberget és őt majdnem mindenétől kifosztottak. Hannaun át, hol Kálvin »Institutióit« adja ki, 1624-ben végleg visszatért Magyarországra, s Kassán majd Kolozsváron tartózkodott, s itt, miután utolsó gyámolítója I. Rakáczy György is meghalt, mindenkitől elfeledve a legnagyobb nélkülözések között halt meg. nagy valószínűség szerént az 1633-ik év második felében.

(Vége köv.)

Hodossy Lajos.

Emlék.

*Hogy ott veled ültem a kerti padon,
Észre se vettük, hogy alkonyodott;
Én oda néztem hullgatagon
Hol szemed épen megnyugodott:
Hosszan a porba egy lány neve írva,
Fölötte kivésve: — szeretlek! —
Ráhíntve virágok szép, üde szirma
És ezek összenevetnek.*

*

*Lessük a szót; hátha beszélni találnak,
Ám a mi ajkunk néma marad . . .
Gyönyörteli vágyak a szívből beszállnak
És szövik ott arany-álmaikat.
Érzem, a lelkünk perczre kiszállva
Füredik a nap sugarába;
Majd gyönyörünkre, azt bíra beváltva
Hull le az alkonyat árnya.*

*

*Keszket a lelkem s a porba hajolva
Felszedem a sok rózsá-levélt,
S mind az öledbe, hajadba leszórva,
Állok egy üdvnek részeseként:
Szép szemeden fény-szikra fut által
— Ságár gyulad fenn ki a bollozaton —
S szivemre borulva míg sírod a könnyed:
Imába olvad a gondolatom.*

Zombori Andor.

Hit és Valóság.*

— Elmélkedés. —

Hatalmas szellemek, mint *Byron, Goethe, Madách* szép eredménynyel foglalkoztak az emberiség rendeltetésének nagy problémájával. Megkísérlem egy kis elmélkedéssel visszhangját adni ama kizárólag főbb, s csaknem közös motivumoknak, melyek e szellemek mindegyikének idevonatkozó műveiben kifejezést nyernek. Közös tárgyuk, eszmemenetük a következő:

Készen állott a világegyetem. A hatalmas égbolt bársonyos sötétkék, hangulatosan mély volt, mint a „*Cosmos*“-ban rejtőző Isten lelke. A fák élénken zöldeltek; a virágok a nap fényében ezer meg ezer színben tündököltek; édes madárdalnak, kristálytisztá patak csörgedezésének hangjai tölték be a természetet. Az élet üde lehellelte áradt szét a virágok éledős illatából, az édes madárdalból, a hús patak csörgedező habjaiból. Majd a nap még egy utolsó fényt árasztván maga körül, lehanyatlott, hogy más helyen ragyogjon fel újra s éltető melegét és világát másutt áraszsa. És felkelt a hold, fényesen, tisztán, mint egy újszülött lélek, körülte a csillagok ezreivel, melyek mind-mind valami hatalmas, láthatatlan lény varázspálcájának erejére gyulladtak ki a sötét égboltozaton.

Kész a világegyetem. Mily csodás rendszeresség nyilatkozik benne, mintha egy és ugyanazon erő hajtaná mindent magában foglaló, hatalmas gépezetet. Éz az erő lüktet a viruló növényekben, a virágok illatában, a madárdalban, a csevegő patakban, a fölkelő és lehanyatló napban, a holdban és csillagokban. Ime, az *Istenség* nagy fogalma. Előttünk áll édenéből kiüzött az *első emberpár*. A természetben mily fenéges a harmónia, míg az emberi szív már léte hajnalán nyomasztó érzésekkel küzd. Adám és Éva megízlelték a tudás fájának gyümölcsét. Szellemök már ébredőben van. A szellem megkezdi fogalomalkotó funkcióját, megismerteti az első emberpárral a jót, s így apodikctice egyszersmind a rosszat is. Előttünk áll *Kain* és *Abel*. *Kain* lelkét *Lucifer* már megmetyelvezte, az ő lelkében már ébredőnek az emberi gonosz indulatok, s féregként rágódnak rajta ezek: az irigység, a bosszú, továbbá a fájó indulatok, mint a kétely, a szív és a lélek szenvedései, melyek az embert küzdelmes életén végig kísérik egész a sírig. E néhány ember szelleme már mőködőben van,

* A szerző ezen elmélkedésében, melylyel először lép fel Közlönyünk olvasói előtt, az emberi élet küzdelmeinek végcélját igyekszik kutatni, a *Byron, Goethe, Madách* halhatatlan műveinek hatása alatt. Abban a reményben közöljük e dolgozatot, hogy olvasó közönségünk szívesen látja hasábjainkon a hasonló természetű, komolyabb lélekzetű elmefuttatásokat is. Szerk.

a jót kezdik megkülönböztetni a rossztól, a kellemest a kellemetlentől, a fájdalomtól. Látóköriük tágul, tömegesen alkotják meg maguknak a jó és rossz ellentétes fogalmait. Érzzi szívök, lelkök a rossz gyötrelmeit. Ki vannak dobva a nagy világba, s szellemök önműködésre kárhóztatva szertocsapong, keresve a helyes utat a boldoguláshoz. Éz az emberiség szellemének örök czélja, lelkének örök óhajta. Az emberiség kezdete óta, mióta az *emberi szellem ébredőben van*, küzd az ember az örök rossz ellen az örök jóért, de e küzdelem itt, e földön soha sem fog oly abszolút jót teremteni, mely a rosszat teljesen kitépné az emberi szívből. A *rossz* ismerete nélkül *jó* nem lehet. A világegyetemben minden dolognak meg van a maga ellentéte, s épen az ellentét fogalma az, mely lehetővé teszi, hogy az emberiség aránylag boldog lehessen. Ha a nagyravágyás és szerénység, a jó és rossz, az öröm és bánat, valamint a többi ellentétes fogalmakat nem alkothatnók meg, nem ösmerhetnők a nagyravágyás bukását és a szerénység jutalmát, nem ösmernők a szerencsétlen szerelem fájdalmát, de nem élveznők a boldog szerelem mámorát sem. Az élet aránylagos boldogságaért tehát hálát rebeghetünk a mindent alkotó erőnek, hálát azért, hogy megismertette velünk a *tudás fáját*, vagyis a rosszal a jót is. Szépen jellemzi ezt *Byron* „*Kain*“-jában a következő dialoggal:

Lucifer: De ha te bírod azt a lényt, ki szebb Szemedben mindennél, miért vagy úgy Boldogtalan?

Kain: Miért létezem? S te mért vagy Boldogtalan, miért, hogy minden az? S az is, ki alkotott, bizonynyal ő is; Hisz annyi lényt teremté, a ki mind Boldogtalan. Teremtni gyászt, bizonynyal Öröm műve s forrása nem lehet. Mindenhatónak mondja őt atyám, De hogyha ő jó, mért van rossz is. Ezt Kérdém atyámtól és ő azt felelte: Csupán mivel a *jóra rossz vezet* Csodálatos jó, amely ép halálos Ellenkezőjéből ered. Minap Látám, hogy egy bárányt mérges kigyó Mart meg; szegény szopós hab-turva fekvők A földön, anyja oly, oly gyámoltalan Bégett fölötte. Am anyám füvet Szedett s a sebre tette; lassan így Szegényke visszanyerte életét És anyja lágy tejét szívhatta újra, Ki már remegve állt felette, nyalva Örömmel újra éledő fiát. „In így fakad fiam,” mondá atyám — „A jó a rosszból”.

Lucifer: És te mit feleltél?

Kain: Egy szót se, mert atyám ő, ámde véltem, Nem jobb lett volna-é, ha meg se marja Vala a kigyó s nem kell ifjú élte Megujhódását így szerezni meg Gyötrelmek árán, bár ellenszerekkel Enyhíthetők?

Mily szépen van itt egyrésztől *Ádám* szavaiban a gondviselés helyességében való böles *megnyugvás*, másrésztől *Kain*éban az *örök kétely* kifejezve. *Kain* kételkedése az emberiség örök kételyének a kifejezője.

(Folyt. köv.)

Feldmann Lajos.

Egy bizonyos állathoz.

— Szatira —

Habár megvetve élsz e sártekén
S mit érted adnak: oly csekély az ár;
Habár nevet s gúnyol mindenki, — én
Tisztellek és becsüllek, óh számár!
S bár sok zamat nincs szalma-abrakodban,
S nem könnyezel, de bögsz, ha bánatod van,
Habár e dalt te meg sem értheted:
Számár, fogadd hő üdvözlésemet.

Az emberek s az állatok között
Te legbutább vagy és — legboldogabb.
A lét kérdéséhez nincsen közöd,
Mindegy neked, ha éjjel van, ha nap,
Agyad nem terhelik meg gondok, eszmék,
Úgy véled: egy kis széna jobban esnék,
Vagy bármi más, mondjuk: kóró, fűszál...
Te boldogabb vagy mint mi, jó számár!

Ha gazdád botja jól oldalba vág,
Vagy megbicsaklik zordon hátadon:
Mi az neked? közönynyel mégy tovább
S nem lázít föl e durva bántalom,
Legfölebb rúgsz, kapálsz vagy ugrasz egyet...
De ez csak nagy rithán esik veled meg,
Mert fő erényed, mely győz mindenben:
Csodás hidegvér, flegma türelem.

... Mondják, hogy hajdan Orpheus dala
Szirtet, követ, sziklát megmozgatott;
Ma semmi ez, bár egykor szép vala:
Hisz föl az égre száll a te dalod!
Ha bögni kezdesz, a felhő az égen
Jobban megindul, mint a szikla régen
S eső könnyét hullatva sirdogál:
Dalod hutotta meg, dicső számár!

Erényed sok van, ám beláthatod,
Hogy rímbe szedni mindet nem lehet.
Fölenlítek hát még ötöt-hatot,
Tán megnyerem így is tetszéset.
Jó vagy, szelíd s jámbor; nincs semmi vágyad;
De mindenek fölött... szörnyű számár vagy.
S a kollegáid száma: — számtalan,
A hány az ember, majdnem annyi van.

... A „Metamorphosis“-nak dalnoka
Említést rólad nem teszen sehol.
S ezt nem bocsátom meg neki soha:
Hiszen te — a legtöbbet változol!
Ma szörcsuhában jársz az útközépen,
De holnap már comme-il-faut férfiképpen,
Szép öltönyöd van: lakk, klakk, keztyű, frakk...
— Ily kiadásban sokszor láttalak!

Megfordúlsz bálban, színházban, jounon...
Eszel s iszol: ép mint mi, emberek.
Tartásod sokkal együtt bámulom;
A lányok azt mondják rád: „fess gyerek“.
Egy szóval hódítsz, — míg nem nyíl ki ajkad,
Ha szóra nyíl: a végzet átka rajtad!

Rád ismerünk s megtudjuk, hogy csupán
Felöltözött számár vagy Don Juán.

Isten veled! E hét-nyolcz versszakot
Im, hódolattal szentelém neked:
De mert tudom, hogy el nem olvasod:
Meg is szakítom most az éneket.
Kísérjen áldás! Esmél fű, fa, tenger,
Forrás, virág, patak, madár s az ember,
A föld, az ég, — minden. Csak ép te nem.
Fogadd még egyszer hő üdvözlésemet!

Keményfi.

A kolozsvári tud. egyetemi „Reform-párttól.“*

Egy végcéljaiban igazán szép és nemes, követ-
kezményeiben valószínűleg messzire kiható mozgalom
indult meg a kolozsvári egyetemi ifjuság körében.

E mozgalom, mely a kóros állapotok megszünte-
tésére, a kollegialitás és összetartás megszilárdítására
s több hasznos intézmény behozatalára irányul, létet
adott a reform pártnak, mely párt a közelmúlt napok-
ban adta a közönség kezébe több évre szóló pro-
grammját, működésének tervezetét.

Ha elolvassuk, elmondhatjuk, hogy igazán sokat
ígérő, szép és változatos program. Oly tervek vannak
benne felsorolva, melyeknek megvalósítása nem csak
szükséges és hasznos, de a kolozsvári egyetemi ifjuság
erkölcsi kötelessége.

Az általános programpontok között ott van a
magyar szabadságharcz felszázados évfordulójának s az
Unio kimondásának megünneplése. Fenséges terv, vala-
mennyi között a legszebb! Feltételezzük, hogy a
Királyhágón túli nemzedék nem kisebb lelkesedéssel
fogja azt megülni, mint mi, mint a magyar haza többi
gyermekéi. A méltóképeni megünneplésnél előforduló
nehézségekre nézve pedig megjegyezzük, hogy nincs
nehézség az oly terv kivitelénél, melynek kitzzését
a hazaszeretet sugalta.

E pontok között találjuk a párba megszüntetésére,
illetve a lehetőségig való korlátozására s a felekezeti és
nemzetiségi surlódások elsimitására irányuló tervezeteket.
Oly célok ezek, melyek erélyes fellépést, de egyszer-
smind béketűrést és kitartást követelnek azoktól, kik
megvalósításukra vállalkoztak. Az erkölcsök megszelidi-
tése egyike a legnehezebb feladatoknak. De a küzde-
lem megfogja aczélozni az erőt s a méltó eredmény
bizonyára nem fog elmaradni.

A többi programpontok szintén érdekesek és
figyelemre méltók.

* Szükségesnek tartjuk a hasonló irányú cikkek közlését is,
mert lapunk nem csupán a lokális érdekeket kívánja szolgálni, mint
egyes önképzőkori zsenge zuglapocskák, hanem célja egyszermind
a magyar ifjuság közös érdekei melletti harcolás, a közérdekű ügyek
rendes figyelemmel kísérése is. Örömminkre szolgált, hogy a Királyhá-
gón túl a reform-párt jelöltje győzött s általa a párt vezéreszméi
juthattak méltó diadalra; époly sajnálattal kellett tudomásul vennünk
ez iskolai év elején bukását a budapesti reform-pártnak, melynek a
múlt tanév végén kibocsátott röpiratára most kiterjeszkednünk, —
bármily szívesen tennők is, — sem terünk, sem az alkalom hiánya
nem engedi. Jól esik tapasztalnunk különben azt is, hogy ez év ele-
jétől a kolozsvári Ferencz József-tudományegyetem polgársága erősen
megkezdte a versenyt a budapesti tudomány-egyetemével, s mon-
danunk is felesleges, hogy a nemes vetélkedés, — mint már azóta
is bebizonyult, csak hasznára válik az egész magyar diákság előha-
ladásának.

A reformpárt legnagyobb részben az *Egyetemi Kör* felvirágoztatásán akar munkálni. Ez uton akarja előbbre vinni az ifjuság szellemi életének fejlesztését, felkelteni benne az ambíciót a nemesebb munkálkodáshoz. Oda akar hatni, hogy a körbe lehetőleg minden hallgató iratkozzék be. Helyesen, mert csak a folytonos érintkezés, együttélés fogja megteremteni az egységet; az eszmecsere, a szellemi erőknek kölcsönös igénybe vétele egyengetni fogja az utat a kitűzött célok könnyebb eléréséhez.

Sarkalatos programmpontul volt felvéve az „*Egyetemi Lapok*“ megindítása, melynek létesítéséhez az ifjusági egyesületek tagjainak s a derék tanári karnak támogatását kérik.

A következő programmpont bővebben szól az *Országos Diák-Szövetségről*, melynek létesítését a Kolozsvárt még 1894-ben tartott Diákkongresszus ki-mondotta. Kárhozzátja e pont különösen azt az ellen-szenvet, melyet a kormány a testületi eszme iránt tanúsít. Bővebben szólnunk erről azonban most már nem időszerű, az Orsz. Magy. Diákszövetséget a vall. és közokt.ügyi miniszter ez isk. év elején felosztatta. Elég legyen megjegyeznünk, hogy a párt mindent el fog követni e határozat módosítása érdekében.

A többi programmpontok az *University Extension-ről* (Egyetemek kiterjesztése), a *Mensa Academiáról*, a *segély egyletekről*, a *francia és német társalgási estékről*, a *torna és vívó egyletről*, a *turista ügyről* s a *zene-és dal-egyletről* tárgyalnak, rövidebben bár, de nem mellékesen.

Reméljük, hogy a reformpárt kivétel nélkül és egyenlő képen fog munkálni céljai elérésén.

Mi pedig mint csendes szemlélők, de első sorban mint érdeklődők, szívesen küldjük elismerő és biztató szavunkat azoknak, ki ily nemes célok megvalósítására szövetkeztek. A miket pedig ezentúl várunk: „*facta non verba!*“

F. A.

Egyről-másról.

A pesti kollegáink nehezen tudnak zöld ágra vergődni a menza-akademikával, a kolozsváriak menza-ügye is csak csigalépésben halad előre.

Mennyivel boldogabb a dolga a pataki diáknak!

Itt vagy az ő pompás menza-akademikája, a főiskola konviktusa, melynek több rendbeli jeles tulajdonai közé tartozik az, hogy állandó gyógyszerül szolgál az esetleges elhízás ellen, mellesleg pedig időszakon-kint sok kitűnő férfiakat szokott nevelni a hazának.

Tanúm reá az eszményi paszuly, vízzel bővecskén feleresztve, nemkülönben a szintén ideális marhaszelet, mely, hogy ne unja magát, gazdagon el van látva zsírimitációval, a mit készségesen ad az iskola kútja.

Kell-e ennél ragyogóbb élet a világon?!

A pataki menza-akadémika a lány szívű borsók, a baljóslatu lencsék, a gyanakodó kásák és az ármányos perezek hazája, melyek mindannyian szívesen látott vendégei a szellemi tápláléktól megéhesült diák-begyeknek!

A ki nem tudja még eddig, mi az a menza-akadémika: jöjjön Sárospatakra és itt megtanulja!

És körülbelül ez az oka annak, hogy eddigelé a szocializmus sem kapott lábra közöttünk.

(Az anarkizmusról nem szólok, mert a rebellis jogászok ügyis erősen benne vannak a krédóban!)

Óh, az az áldott jó konviktus! Ez szolgáltatja azt a bizonyos szurkot, a melytől vidámabban lobog a tudomány megszentelt fáklyája. Gondoskodik ez arról, hogy legyen mit rágnia az ifju magyarnak!

Vasár- és ünnepnapokon adnak ott a kenyérhez még mézet is, már mint a tudománynak sokat emlegetett édes mézét s ugyanitt mérik azt az édes bort is, a melytől a biblia szerint egyes urak megrészegedének,

Ilyen Eldorádóba csak nem jöhet be a *czuczilizmus!*

*

Lapunk barátja, *Sárváry* úr, a ki a szabad kömüvességen kívül más mesterséget nem tanult, tegnapelőtt szokatlan csöndben lépett be a redakcióba. Az ajtó szokása ellenére most csak az egyik sarkából fordította ki, s még a küszöbön sem esett keresztül. (A mint később bevallotta, azért, mert nagyot köszönt Náczinak, a ki épen akkor lantolt arrafelé.)

Lapunknak szokatlan csendességű barátja diadalit-tasan lobogtatott egy papircsomót felelősünk orra alatt.

— Meg van! Meg van! — rikoltozá stentori hangon.

— Mi van meg óh, te nyugtalan életű hajósa az élet viharzó oczeánjának? — kérdé felelősünk. Szentül azt hittük, hogy legalább is Andrét interjuvolta meg az éjszakai sarkon, avagy hogy másodsor is feltalálta a puskaort.

— Bevégeztem legújabb nagyhatású esztétikai tanulmányomat, — szolt ő titokzatosan, mint a Poe Edgar hollója, s mielőtt ártalmatlanná tehetjük volna, olvasni kezdett:

— „Nyáron a sört jégbehűtött kocsikban szokták szállítani, mely elöl és hátul el vannak zárva, s azok az emberek, a mely a sört szereti, innen szokták szükségleteiket kielégíteni.“ . . .

Nyugtalanul tekintettünk a felolvasóra. A szerkesztőség tagjai kölcsönösen megcsóválták az egymás fejét.

Felelősünk pedig lapunk barátjának a fejét külön is megcsóváltván, a hallottak hatása alatt ezt jegyzé meg:

— Úgy látszik, vannak fiatal emberek, melyek, mint ön is, naponta négy gimnazialis osztályt se járnak!

Az egyik társ-redaktor pedig így replikázott:

— Uram, ön feledi, hogy a ki az esztétikai pályára készül, annak először le kell tennie az érettségi bizonyítványt!

Lapunk barátja azonban mit sem hederített az elhangzott véleményekre, hanem újra olvasá:

— „Hogy egyebet ne említsek, van napok a fővárosban, midőn az utcán tömegesen megveszni szokott ebállatok elállják a közlekedést“ . . .

De már ezt nem tűrtük tovább. Lefülettük lapunk barátját s ő a légben úszva hagyta oda a redakciót. A megfigyelő-osztályba való deportálásának költségeit pedig ki fogjuk vetni karácsonyi számolásra.

Subidron.

Irodalom.*)

* „Élet.“ **Keményfi dalai.** Szerző sajátja. Kolozsvár, Grisik és Goppolt papirkereskedése. 1897. 110 lap. Ára 1 frt. — Keményfi, kinek neve már egyes nevesebb fővárosi folyóirat olvasói előtt sem ismeretlen, s a kitől lapunk múlt évfolyama is közölt egy pár szép költeményt, — most megjelent dalait egy tetszetős kis kötetbe gyűjtve, nekünk is beküldötte. A csinos, hangulatos költemények közül jövő számunkban olvasóinknak is bemutatunk néhányat, magára a kötetre pedig valamelyik legközelebbi számunkban bővebben is kiterjeszkedünk. Addig is felhívjuk rá a t. olvasók figyelmét.

* **Farkas Andornak,** lapunk egyik társ-szerkesztőjének „*Vadvirágok*“ cz. verses könyve, melyből múlt számunk már be is mutatott három darabot, — immár kikerült a sajtó alól, izléses, csinos kiállításban. Most csak jelezni kívánjuk megjelenését, részletesebb ismeretétését jövő számunkban fogjuk közreadni.

* **Az Egyetemi Lapok**-nak ez éven eddig megjelent számai örvendetes haladást tanúsítanak a tavalyiakhoz képest, a minék itt is volt az ideje nagyon, mert tavaly már szinte desperálni kezdtünk, hogy ugyan mi is lesz a budapesti Egyetemi kör közlönyéből? Most a szerkesztés gondos, összeállítás a cikkek megválogatása tekintetében eléggé körültekintő s ha tovább is megtartja ezt a színvonalat: akkor bizvást meg fog felelhetni nem csekély feladatának. Főszerkesztője *Ortmann Albert*, az Egyetemi kör elnöke, míg a szerkesztésért *Grammling Kornél* felelős. Eddig megjelent cikkei közül különösebb figyelmet érdemelnek: *Ortmann Albert*-nek „Zászlóbontás“ cz. lelkes hangon megírott cikke, melyben sok életre való eszmét tár elő a magyar diákság vezérelveiről. — Érdekes és figyelemre méltó cikksorozatot ír *Pakots József* „az ifjuság pesszimizmusá“ról. — Nagy örömeinkre, az Egyetemi Lapok igen helyes álláspontot foglal el az egyetemi ifjuság kebelében előtűnedező *szocializmussal* szemben, a midőn azt a leghatározottabban elítéli. Hirrovata gazdag, s általában az egész magyar ifjuság életére kiterjeszkedik. Azt azonban barátilag ajánljuk laptársunknak, hogy „irodalom és művészet“ rovatában lehetőleg kevesebbet áldozzon Thália papnőinek és papjainak, hanem inkább az ifjuság szellemi életét kísérelje nagyobb figyelemmel.

* **A „Kolozsvári Egyetemi Lapok“** megindításával egy régóta érzett nagy hiányt pótol az ottani Egyetemi kör, mert bizony a magyar ifjuság méltán várhatta azt már hosszú idők óta, hogy a testvérhaza egyetemének is legyen egy számottevő közlönye. A még eddig megjelent számok meg is felelnek a várakozásnak. *Bodor Antal* szerkeszti, mely munkásságában őt a dolgozó-társak lelkes csapata segíti. A magyar ifjuság hálás köszönettel tartozik *Dr. Lechner Károlynak*, a kolozsvári egyetem rektorának ama szép soraiért, melylyel a lap pályafutását megnyitotta. Magvas és tartalmas cikket írt a lapba *Krenner Miklós*, kit az ifjusági ügyekben kifejtett tevékenységéről elég jól ismerünk, a diák-szövetség kérdéséről, abból az alkalomból, hogy

a kultuszminiszter az Országos Magyar Diákszövetséget nem egészen alapos indokolással feloszlatta. *Bodor Antal* hosszabb tanulmányt közöl a harmadik magyar egyetem kérdéséről. Igen jó az *ifj. Imre Sándor* cikke a kolozsvári egyetem 4 tanárának jubileuma alkalmából, azután a *Keszegh Ferencz* dolgozata az egyetemi szocializmus ügyében. Úgyes verseket írt eddig az előttünk is ismeretes *Keményfi*, azután *Szász Béla*, *Asztalos Pál* stb. Hirrovtának ügyes beosztásáról budapesti kollégánk bizvást példát vehetne.

* **A Debreczeni Főiskolai Lapok** miként a tavalyi, úgy az ez évi eddigi számaival is teljes mértékben megnyerte tetszésünket és elismerésünket, Különben sokkalta testvériesebb viszonyban állunk egymással, semhogy szükség lenne arra, hogy e helyen hangzatos szavakkal bókologassunk egymásnak. Szerény eszközökkel ugyan, de azért mi, ifjusági lapok, mindannyian a magyar ifjuság érdekében, annak ügyei javára munkálkodunk, s mivel még mindig nagyon kevesen vagyunk, — annyival inkább van szükség a minél szorosabb, minél barátságosabb összetartásra, a vállvetett munkálkodásra. Épen ezért fokozódik a mi örömünk a felett, hogy debreczeni laptársunk megérti s méltányolja törekvéseinket. Első száma okt. 10 én jelent meg, gazdag tartalommal, a melyből különösen kiemeljük *Kun Bélának*, a lap felelős szerkesztőjének jól megírt, okos vezércikkét, aztán a *Konrád Ernő* tartalmas dolgozatát, a melyben a lap múlt évi szerkesztői búcsúszavaira teszi meg észrevételeit. Ugyancsak *Konrád* tollából való a második szám vezércikke, mely egy „akadémiai-kör“ létesítését indítványozza, a la „Egyetemi kör“, a most fennálló ifjusági egyletek helyett, ezeknek megfelelő szakosztályokkal. Sok sikert kívánunk a mozgalomhoz; csak a tervezett kötelező tagságot és a kitiltási jogot *együtt* be ne hozzák; szolgáljon e tekintetben elrettentő például a pataki jogászegylet sorsa! — Cikkeket írtak még ezeken kívül *Kun Béla*, *Mohácsy János*, *Madarassi Gyula*, stb.; a szépirodalmi részben pedig *Acsay Lajos*, *Korsós Zoltán*, *Incze Zoltán*, *Kun Béla*, *Juhász Sándor* járultak hozzá ügyes dolgozataikkal.

* **A Tanulók Lapja**, mely a középiskolai ifjuságnak van szánva, a megszokott gazdag tartalommal jelenik meg *dr. Rupp Kornél* szerkesztésében. Ismeretterjesztő közlemények minden számban vannak; regény-rovatában most *Treller Ferencz*nek „A rétségek fia“ cz. ifjusági regényét hozza. Kiválóbb cikkei: *Baross Gyula*: „Arany János Petőfiről“, — „A névtelen hősök“, — s elég tanulságos a *Kemény Aladár* polemiája.

(Zs. B.)

Vegyes közlemények.

— **A reformáció-omlékünnepe**lyt az idén a főiskolai egész ifjuság rendezte; de mint a tavalyi ünnepély, úgy a mostani is elkésve — nov. 7-én tartott a szüreti szünidő miatt. Ez azonban korántsem befolyásolta a pataki művelt prot. közönséget, mely szép számban vett részt a kegyeletes ünnepen. A tárgysorozat pontjai a következők voltak; 1. Gályarabok éneke; előadta a főiskolai énekkar, 2. Pályanyertes alkalmi költemény; írta és felolvasta Nagy Béla IV. th. 3. Szenczi Molnár Albert, a zsoltáriró; írta is 'és felolvasta Hodossy Lajos IV. th. 4. Rákóczy imája; előadta a főiskolai énekkar. 5. Luther, költemény Sántha Károly-

* E rovatunkat, melyben többek közt ifjusági laptársainkat is állandó figyelemben kívánjuk részesíteni, hely szűke miatt nem indíthattuk meg az első számban. Ezután azonban állandóan fenntartjuk e rovatot, a mely által főként laptársainkkal való összeköttetésünket is erősíteni kívánjuk.

tól; szavalta Piskóty Ferencz II. jh. 6. Luther éneke; előadta a főiskolai énekkar. — Nem lehet elhallgatnunk azt a sajnálatos megjegyzést, hogy az ifjuság egy jó része most is távollétével tüntetett. Bizony sokan vannak, kik nem tudják, mit cselekesznek.

— **A hittanhallgatók egylete** nov. 3-án tartotta alakuló közgyűlését Dr. Tüdös István theol. szakelnök elnökle alatt. Az új egyesület a theol. segély-egyletet nem eltemette, hanem kiszélesítette, a mennyiben az anyagi segélyezés mellett a szellemi kiképzés utait is megnyitotta theol. ifjuságunk előtt. A hittanhallgatóknak régi óhajtása, hosszú időn át táplált reménye ment ezzel teljesebbé. — az egylet tisztikara a következőleg alakult meg: Nagy Béla IV. é. elnök; Vallancs Miklós IV. é. alelnök-ellenőr; Hodossy Lajos IV. é. titkár; Antalfy László III. é. jegyző; Illyés Mihály III. é. könyvtárnok. — Az egylet már meg is kezdte működését, mely a legszebb reményekre jogosítja az érdeklődőket. A munkakedv élesztése céljából a következő pályakérdések tűzettek ki: 1. Húsvéti ima: díja Dr. Tüdös István úr ajándékából 10 frt. 2. Közönséges egyházi beszéd, szabadon választott szöveg felett; díja 10 frt. 3. Erkölcsstanból: Hasonlítások össze Szokratesz, Plátó és Arisztotelész erkölcsi felfogása egymással és a keresztyén erkölcsiséggel; díja 15 frt. 4. Ujszöveg, exegesisből: Magyarázandó a Galatákhöz írott levél II. részének 14—21 verse, megfelelő bevezetéssel; díja 20 frt. 5. Fejtsék ki a Vay-család viszonya a sárospataki főiskolával; díja a Vay-alapból 20 frt. — Ezekon kívül az ima- és szónoklati versenyek; díja 10—10 frt; a vitaverseny nyerteséi részére szintén Dr. Tüdös ur ajándékozott 10 frtot. — A Vay féle pályakérdéssel az egylet haláját és kegyeletét akarja kinyilatkoztatni legnagyobb jöltevője, id. br. Vay Miklós iránt, kinek a theol. s. egylet úgy szólván lételetét köszönhetette.

— **A főiskolánk énekkara** okt. 24-én Abaúj Szántón szerepelt, az ottani restaurált ref. templom avatási ünnepélyén s az ez alkalomból rendezett hangversenyen. A siker szép volt, mint rendesen; különösen tetszettek Horvát Dezső és Piskóty Ferencz szólói. A szerzett babérnál is emlékezetesebb azonban az énekkarra nézve az a felülmúlhatatlan szívesség, melylyel a tagokat egyenként és összesen fogadta Szántó város művelt ref. közönsége. A kartagok aztán a hangverseny utáni táncmulatságon azzal is igyekeztek kimutatni mélyen érzett halájokat, hogy fáradhatlanul járták a csárdást a hajnali órákig. — Mint halljuk, a jövő hó elején a kis-várdai egyház hitta meg az énekkart, hasonló alkalmatosságra.

— **A Magyar irodalmi Önképző Társulat** ez évi pályakérdései a következők: Vigbeszély felolv. estélyre; Trsztyánszky Károly ajándéka díja 10 frt kiadási határidő nov. 6. 2. Kisebb költemény Bálint Dezső ajándékában díja 1 arany bead. hat. nov. 20. 3. Műfordítás: Ovidius. Matamorph. VIII. 611—725 Baucis és Philem. féle részlet díja 12 frt bead. hat. nov. 27. 4. Beszély díja 20 frt decz. 4. 5. Szabadtárgyú irod. essay felolv. estélyre díja 15 frt febr. 19. 6. Románzb. ballada díja 12 frt febr. 26. 7. Arany lyrai költészete díja 30 frt ápr. 30. 8. A titkári hivatalhoz érkező legjobb költemény, próza és bírálat díja: 5—5 frt = 15 frt. 9. Két versenyszavalt díja 24 frt. A *vigbeszély* pályakérdés díja, a melyre csak egy mű érkezett, nem volt kiadható; a társulat a vigbeszélyre új pályázatot hirdetett.

— **A Sárospataki Ifjusági Egylet** melynek megalakulásáról múlt számunkban már nem emlékezhettünk meg helyszüke miatt: 1897. szept. 22-én tartotta első alakuló közgyűlését, *Gecse Lajos* főisk. szénior elnökle alatt. Az egylet tisztikaraban jegyzőnek *ifj. Zsoldos Benő* jh. pénztárnoknak pedig *Kovács Istvánt* th. választattak meg. Bizottsági tagok lettek: *Dudás Béla, Liszkay Béla, Ambrus István, Nagy Barna*, joghallgatók, *Antal Géza, Antalfy László Lökös Sándor, Gecse István* theológusok és *Trócsányi József, Kiss László* gymn. tanulók. Az ifjuság okt. 13-án *Helfy Ignác* elhunyna alkalmából a következő táviratokkal róttá le kegyeletét: I. „*Kossuth Ferencz* úrnak, a függetlenségi párt elnökének Budapest. A magyar függetlenségi eszmék tántoríthatatlan bajnokának, a párt örök díszének, *Helfy Ignác* elhunyna alkalmából legőszintébb részvétének ad kifejezést a sárospataki református kollégium ifjusága“. — II. özv *Helfy Ignác*né, Budapest, VIII. ker., Kisfaludy-utca 9. Felejtethetlen férjének, a haza nagy fíának elhunyna alkalmából legőszintébb részvétének ad kifejezést a sárospataki ref. kollégium ifjusága. 28.

SZERKESZTOI ÜZENETEK.

Mindazon t. olvasóinkat, kik a részükre mutató gyanánt megküldött első számunkat megtartani szivesek: előfizetőink közé soroztuk, kérjük ennél fogva az előfizetési díjak beküldését.

Z. A. Bern. Költeményedet a jelen számban köszönettel felhasználunk s várjuk a megígért folytatást is. Az ottani egyetemi életről alkalom adtán majd írj egyet-mást lapunkba. Levél ment. Üdvözlés ment. Levél ment. Fogadd szivesen a mi kis lapocskánkat. Üdvözlés! *B. G.* Remaszombat. B. küldeményét megkaptuk s míg a kért levélbeli értesítés elmenne, addig is tudatjuk, hogy nehányat fel fogunk használni belőlük az ez utáni számokban. Nagy buzgalmáért köszönet. A tiszteletpéldányt megindítjuk. *G. Gy.* jogszigorló Budapest, *K. G.* Budapest. Szíves soraitokat érdeklődéssel várom. — *Keményfi*, Kolozsvár. Sikerült szatíradat már a jelen számban felhasználtam. További munkálkodásodra bizalommal számítunk. Várom soraidat! — *B. Gy.* Hajdu-Szoboszló. Levél ment. Fogadd szivesen a mi kis lapocskánkat. Üdvözlés! *E. I.* Helyben Köszönjük szíves munkálkodását s kérjük a jövőre is. *A.* románz jóni fog a jövő számban. — *Sz. K.* Miskolcz Jöndulatú, baráti levelében foglalt kérdései közül ez alkalommal csak az elsőre válaszoltunk. Azt kérde ugyanis, hogy nem tudunk-e mi valamit arról, vajjon a sárospataki főiskola nagy könyvtárának lesz-e valaha rendszeresen összeállított, pontos katalógusa. Kérdése épen alkalomszerűl jött, mert mi egészen megnyugtathatjuk önt e tekintetben. A mint halljuk, a kiváló szorgalmáról és ügybuzgalmáról ismert főkönyvtárnok úr, a ki már évek hosszú sora óta, mindenre kiterjedő figyelemmel és szakavatottsággal dolgozik egy állandó nagy katalóguson: nemsokára be fogja végezhetni ezt a nagy munkáját, a melylyel hervadhatatlan érdemeket szerzett magának. Elég garancia ahoz, hogy az oly hosszú idők óta érzett hiány végre pótolva lesz s a híres pataki könyvtár senkire nézve nem lesz többé holt kincsnek az összehalmozása. — *K. G.* Budapest. Baráti soraidat várom. — *Z. B. Tura.* Az ön társadalmi cikkének első, befejezett mondata így szól: „Vannak esetek és nincs.“ Több semmi. Lestük, mi akar ez lenni, s a redakció addig sütögette ki-fele eredmény nélkül, míg minden tagján a paralizis csalhatlan jelei mutatkoztak. Uram, önnek ezért az egy mondataért a lipótmezei intézmény csak afféle szelid, javító kura volna. Cikkét már csak azért sem közölhetjük, mert tele van bolondabbnál bolondabb eszmékkel, melyek közül a fentebbi kívül tisztán olvasóink egészségének megóvása szempontjából nem adunk közre itt mutatópéldányokat. — *Bomba.* „A furfangos kárposzt avagy a tót leány szerelme“ című melodramáját az osztrák politikai zavarok miatt egyelőre néhány évig nem közölhetjük.

Tartalom: „Fiat Lux!“ *Redaktor.* — „Szenczi Molnár Albert, a szoltáriró.“ *Hodossy Lajos.* — „Emlék“ *Zombori Andor.* — „Hit és valóság.“ *Feldmann Lajos.* — „Egy bizonyos állathoz.“ *Keményfi.* — „A kolozsvári tud. egyetemi „Reform-pártól.“ *F. A.* — „Egyről-másról.“ *Subidron.* — „Irodalom.“ — „Vegyes közlemények.“ — „Szerkesztői üzenet.“

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY.

KIADJA A „MAGYAR IRODALMI ÖNKÉPZŐ-TÁRSULAT.”

Előfizetési árak: 1 évre 4 korona; 1/2 évre 2 korona.

Megjelenik minden hó 15-én.

Felelős szerkesztő:

Ij. ZSOLDOS BENŐ.

Az előfizetések Liszkay Béla joghallgató czimére, mint a társulat pénztárnokához, a reklamációk pedig a főiskolai könyvnyomda czimére küldendők.

Társ-szerkesztők:

NAGY BÉLA, FARKAS ANDOR.

Szenczi Molnár Albert, a zsoldtáró.

— Felolvastattat a sárospataki főiskola ifjusága által, a vallás-ujtás emlékére 1897 november 7-en rendezett ünnepélyen. —

(Folyt. és vége.)

Szenczi Molnár Albert a XVII-ik század egyik legérdekesebb s legtudományosabb művelt írója. Sokat és mindig dolgozott, de mindenkor távol tartva magát mindazon éles versengésektől, vitatkozásoktól, melyek a vallásos villongások e korszakában előkelőbb tollforgatóinkat mondhatni egyedül foglalkoztatták. Az ő eszménye az volt, hogy a protestantizmusnak, az irodalom czéljainak hazai viszonyaink nem kedveztek, sőt benne is mindenáron vitatkozót, papot szerettek volna látni, mert hisz Pázmány és társaival akarták tüzvonalba állítani. Külföldre ment, hol folytonosan tanúlva munkálva szerzett hirt-nevet hazájának s egyházának. Felfogása tiszta, eszményi, gondolkodása szabad, bölcséleti, keresztyénies, minden felekezeti elfogultságtól ment, bár magát mindenkor Kálvin igaz hívének s követőjének vallotta s bizonyította.

Ő, a ki a külföld mind megannyi nevezetes tantézetében megfordult, csakhamar fölismerte hazai iskolázatásunk legfőbb hiányait. A min segitendő, írta meg s adta ki latin-magyar és magyar-latin szótárait, melyekre főleg a latin nyelvű oktatás szempontjából volt igen nagy szükség s a melyeket addig iskoláink úgy szólván teljesen nélkülöztek. Ebben nemcsak a latin, hanem a magyar nyelv szókincseit is összegyűjtötte, számos régi szólásmódot, összetételt őrizett meg, sőt újabbakkal is gyarapította. Műve oly nagy kelen-dőségre tett szert, hogy még életében újabb kiadást ért, sőt azóta is még többször kiadva s Pariz-Pápai által kijavítva egész a jelen század közepéig használtatott.

Magyar nyelvtana, bár idegen, többnyire német minták nyomán készült, nem kisebb elismerést szerzett számára s megjelenésekor maguk a külföld tudósai adóztak érte első sorban elismerésökkel. Igaz ugyan, hogy külföldi rendszerek után dolgozva, a magyar nyelv természetének megfelelő rendszert nem alkotott, de mentségére szolgál az a körülmény, hogy az addig egyedüli magyar nyelvtan, Szilveszteré nem volt kezei között, töretlen utakon kellett haladnia s minthogy

nyelvtanát úgyis idegen ajkuak számára írta, czélját legalább részben elérte.

Írói munkásságának azonban legfényesebb oldalát műfordítási munkálatai mutatják. Bár tisztán egyházi, illetőleg vallásos munkák azok, melyeket e nemből alkotott, mindamellett irodalomtörténeti szempontból is nem kisebb mértékben érdemelnek méltanyilást és elismerést. E műveiben a prózai, főleg pedig a költői stíl tekintetében oly nagy fejlődést mutat, a meddig kortársai közül csak egy néhány, későbbi íróink közül pedig egészen a múlt század végeig egy sem tudott emelkedni.

Prózájában került az akkorában divatos hosszú körülményeskedést. Egyszerűsége, könnyen felfogható előadásra törekedett, a mit világossága, szavainak kevesebb választékossága által ért el.

De legnevezetesebb s ránk kálvinistákra nézve a legfontosabb az ő költői, illetőleg zsoldtáró fordítói munkássága. Ezzel segítette elő híveinek vallásos buzgalmat, ezzel nyitott utat szíveinknek az Istennel való boldog érintkezésre, ezzel emelte isteni tiszteletünket fenségessé, ezzel tette magasztossá. Csodálatos költészet is az a héber nemzeti, vagy zsoldtáró költészet! Soha nem volt nép, mely magát közvetlenebb viszonyban érezte, és tudta volna az ő Istenével, mint a zsidó. Ebből a viszonyból származtak mélyen ihletett érzései, ebből fakadtak mindent átható hangjai, melyek mindig egy húron zengenek ugyan, de száz meg száz változatban. Érzelmeket sohasem törekedtek keresett formákba önteni: amit a szív egyszer átérezett, amit a fő ki-gondolt, elzengették azt a legegyszerűbben, a közvetlen közelből vett hasonlatok, ellentétek vagy a gondolatok, érzelmek ismétlése, legtermészetesebb emelése által. S ha hozzá vesszük még ezekhez a zsidó nyelv darabosságát, az érzelmeknek mindig megfelelő költői emelkedettségét, mindezek oly széppé, nemessé tették a zsoldtárókat, melyek az Istennel telt szív önkéntelen megnyilatkozásai lehettek csak, hogy azt minden kor népei s nemzetei érezték megértették és sietve siettek átültetésökre. Azonban nagyon tévednénk, azt gondolva, hogy a héber zsoldtáróknak Sz. Molnár megelőzőleg magyar fordításai ne lettek volna. Voltak, melyeknek nagy részük még a katolikus korszakból való. Némely részüket csakis a szükség teremté, más részük pedig egyik vagy másik dogma szolgálá-

ában állott, épen ezért minden belsőség, minden költőiség nélkül valók. A sorok között alig van valami eszmei összefüggés, sokszor részarányosság nélküliek is. Stíl tekintetében is természetes, hogy ha a benső magasabb eszmei irány nem adott hozzá szárnyakat, nem emelkedhetett. alantjáró, prózai, fejtegető volt. — Igaz ugyan másfelől az is, hogy a Sz. Molnárt megelőzőt legközelebbi időkben e tekintetben már némi javulás állott elő, a mint ezt maga Sz. Molnár is megjegyzi előbeszédében. Ez akkor történt, mikor Balassa és követői a népies irány hatása alatt kezdettek dolgozni s ez az irány a főpapok s a vallás körül buzgólkodók heves ellenzése daczára az egyházban is tért hódított. Ezekben már a kellő forma-érzék mellett a költői előadás, a színezés iránt is meg volt a hajlandóság, de hiányzott még náluk is a tartalom, az erő, melylyel Istenhez emelkedni felsegítettek volna. Olyan férfiúra volt tehát szükség, kiben minden tulajdonságok egyképen párosultak, ki míg a gondolatoknak a nekik leginkább megfelelő formában enged szabad szárnyalást, a tartalomban is eszmei emelkedettséget, fenséget mutat. Ez a férfiú: Sz. Molnár Albert. Már debreczeni tanuló koráról fel van jegyezve, hogy magyar verseket készített, melyekért őt tanítói több ízben is megfeddették. Ő, ki határozott költői tehetség volt, párosolva mély gondolkozással, nagyon hamar észrevehette a mi zsoldárköltészetünk dallamtalanságát, költőietlenségét s egyéb fogyatékoságát, a mely csak még erősebbé vált akkor, midőn külföldön járt s megismerkedett Marot és Béza nemesen fenkölt s lassan mozgó bár, de mindamellelt is tetszetős, lelket felemelő dallamaival. Mind erősebbé vált vágya, hogy azokat nemzetének, hitfeleinek édes anyanyelvükön is elzenghesse. A gondolat nem sogáig maradt gondolatnak, ténynyé vált s zsoldárai 120 különböző nótára írva, majdnem ugyanannyi versnemben megjelentek. Nagyon nehéz volna minden egyes darabjáról bíraltatot mondani, azonban jó részben megérdemli méltánylatunkat, főkép ha meggondoljuk azt, hogy mily nehéz akadályokkal kellett küzdenie akkor, midőn a rövid francia szókat a hosszú magyar szavakkal kellett kifejeznie, egy olyan nyelv szavaival, a melyről még csak az sem volt bizonyos, vajjon költői művek alkotására egyáltalán véve alkalmas-e? Övé az érdem egyedül, hogy feladatának oly nagyszerűen megfelelt. Fordításaiban a főgondot, mint ő maga is megjegyzi, nem az alakra, a csinos kidolgozásra, hanem inkább a tartalomnak helyes visszaadására fordítá. S ezt úgy sikerült visszaadni, hogy míg a magyar nyelv szellemén, természetén sehol sem kénytelen erőszakot tenni, a héber gondolkozásmódnak s költői formáknak is hű kifejezője tud lenni. Mily hű kifejezője például a 38. a zsidó nép ama felfogásának, melylyel az Istent is emberi tulajdonokkal ruházta fel: Haragodnak nagy voltában stb.

Vagy ama felfogásának, hogy a választott nép harcát, majd az Isten vívja ki a 35. és 43. Itélj meg engemet Úr Isten és fogadd fel én ügyemet e kegyetlen nemzetség ellen. A hamis embernek kezébe ne hocsáss uram engemet!

A hünös szenvedése, önmagával való tépelődése mily szépen van rajzolva ezekben: Szívem nyugalmat nem lelhet, Igen reszket, minden erőm elfogyott; Szemeim világossága, vidámsága. Én tőlem eltávozott. — Elfáradtam bánatomban, egész éjjel sirtomban, könnyhullatásimmal nedvesítem ágyamat. Áztatom nyoszolyámat, Sűrű siralmimmal.

S majd az Istenne lmegebékélt, egyedül csak Istenben bizó léleknek mily nagyszerű kifejezései: Az Isten

a mi reménységünk. Midőn reánk tör ellenségünk, minden háborúságunkban, megtör erős hatalmában. Azért a mi szívünk nem félne, ha az ég és föld megrendülne, és a hegyek a tengernek közepébe bedülnének. — Ha ágyamban nyugszom, csendesesen alszom, nincsen semmi félelmem; Midőn felserkenek, semmin nem kesergek; Mert Isten őriz engem.

De azt hiszem, minden dicséretnél ékeesebben szóló bizonyosság mellettük az a hosszú háromszázad, mely alatt népünknek mindenütt hű kísérői valának. Velünk együtt jajgattak, fohászokdtek a gályák kinos terhe alatt, velünk együtt vigadtak örömráinkban s itt vannak velünk is, elválhatatlanok tőlünk, szinte megszoktuk már őket s nélkülök tán Istenhez sem tudnánk emelkedni. Áldott, áldott a kéz, ki ezeket művelte!

Szinte bihetetlen, hogy feledhette el egészen a magyar társadalom azt a férfit, a ki annyit fáradott, annyit szenvedett érette. Egész életét érette áldozta. Az a ki künn fejedelmek pártfogásával dicsekedhetett, hazúlról biztató szónál egyebet alig nyert; de éppen itt tűnik ki jellemének legnemesebb vonása; még legnagyobb nyomorúságai közepett sem szűnt meg szeretni hazáját. utolsó perceit is nemzetének, a magyar művelődés előmozdításának szentelé. Halálának még csak körülményeit sem ismerjük, sírjára nem hullott a részvét könnyűje, emlékeit nem hirdeti a kegyelet márványköve. Hogy ki a hibás mindezekben, ne kérdezzük! De most, midőn a pataki ifjuság, bár kissé megkésve a református eszmék diadalát ünnepli, illő, hogy megemlékezzünk ő róla, a ki nemes idealizmusával különösen az ifjuság előtt mintakép lehetne, mert ő is ott, épen a legelső között küzdött azon eszmék diadaláért! Legyen tehát ez óra neki szentelve!

Hodossy Lajos.

A rómaiak családi élete.

— Részlet. —

Ha olykor-olykor az emlékezetnek szentelve időket, kutató lelki szemünknek sikerül valahogy áthatolni a klasszikus ó-kor homályán s megfigyeljük azokat a leírásokat, melyeket a mindent megemésztő idő tartott meg a mi számunkra a rég letűnt világnak, az abban élt embereknek szokásairól, életéről, hogy példát vehessünk magunknak onnét, a honnan azt lehet és kell is meritenünk: az egykor oly hatalmas római nép családi élete is egyike lesz azon emlékeknek, a melyek csak fokozzák a nép nagysága fölötti csodálatunkat. Méltányoljuk, szeretjük a római nép gazdag irodalmát, tisztelettel szólunk ékesszavú szónokairól, kegyelettel vesszük körül kifejtett iparának, kereskedelmének egyes emlékeit; a mikor pedig a rómaiak utólrághetlen és felülmúlhatlan jogrendszerének szépséges titkait igyekszünk kifürkészni, akkor már bámulat és igaz lelkesedés fog el.

Ennek az alapvető jogrendszernek jelentékeny alkatrészét képezi a családi jog, mely hivatva volt igazgatni, helyes irányban vezetni a rómaiak családi életét. Szép és tiszteletet gerjesztő volt ez a családi intézmény abban a boldog korszakban, a mikor még ahoz az anyához hasonló nők voltak a családnak lelkei, a ki két derék fiát tartotta élete legdrágább kincseinek. Ez az egészséges és kifejtett családi intéz-

mény volt valódi támasza, fentartója a római társadalomnak jó ideig, a királyok alatt s a principatus századaiban is, de később aztán, az erkölcsök iszonyú dekadenciájának szerencsétlen idejében, a förtelmes kicsapongások pusztításának korában vége lett természetesen a családi élet magasztosságának is, barbár kezekkel szétromboltatott az a szentély, a melyért élni, küzdeni: ezt tekintette egykoron a római polgár élete főfeladatának. S mi természetesebb, mint az, — a mit mindannyian tudunk, hogy a családi élet végveszélybe jutása után a római társadalom, ebből kifolyólag az állami élet önásta sírjába dőlt, vége lett mindörökre a régi nagyságnak, régi dicsőségnek, elpusztult maga a római nép, hogy a helyében új nemzedékek kezdjék meg s folytassák az államalkotás és államfentartás nagy munkálatát.

Nagyon érdekes első sorban azzal a kérdéssel foglalkozni, hogy *mi volt az az erő*, mely a régi kor embereit a családalapításra ösztönzé s mi tartotta össze a már megalakult családokat? Fustel de Coulanges tanulmányosan mutatja ki „Az ókori község” című művében, hogy a *vallás* volt ez a hatalmas összekötő kapocs, ez hozta létre a családot. De ez a vallás korántsem a Jupiter avagy más Istenek templomi kultusza volt, hanem — lehet mondani — minden háznak, az itt lakó családnak meg volt a maga külön házi vallása, a melyhez mint a görög, úgy a római is föltétlenül ragaszkodott. S szinte megható ez az erős ragaszkodás, az az erős tisztelet, melylyel a házi isteneket körül vették. Minden házban volt egy oltár; ide gyűltek össze a család-tagok reggel, este, ide jöttek össze étkezés után, mindnyájan, énekelve az atyáiktól nekik hagyományozott énekeket. A házi kultusznak ez a föllendülése bizony elszigeteltséget mutat az egyes római-családok részéről, mert mindeniknek meg lévén a saját házi oltára, családi istene, a melyhez való fohászkodásuk alkalmával egyszermind a meghalt őseik szellemét is fölkeresték: csak ehez folyamodtak bajaikban, örömeikben; minden egyes családtag csak a maga és a családja jóléteért inádkozott, de más család tagjaiért, idegen embertársaiért nem nagyon jutott eszébe könyörögni. Visszahúzódott tehát mindenki a saját családi körébe, a maga istenéhez, a melyeket természetesen felruháztak a jó és a rossz tulajdonságaival is; a Penátesek voltak azok, a kiknek köszönhatték hitők szerint életüket, minden javaikat, míg a Laresek bosszúálló istenek, kik a házban elkövetett rosszat, a bűnt hivatva vannak megbüntetni.

A régi család alapító elve tehát ez a vallás volt, a mely — mint Vécsey is mondja a maga „Római családi jog”-ában — a pún háborúk után üres szertartássá silányult. Az elkövetett büntettek megtorlását, mely régen a család kebelében történt, — hitük szerint a Laresek közvetítése folytán: az állam veszi később a kezébe, mely állam úgy formájára, mint elemeire nézve is a római családi intézményeken sarkallott.

De Coulanges szerint a házasság volt az első intézmény, melyet a házi vallás létre hozott. Úgy a fiú, mint a leány mindig részt vettek az isteni tiszteletben, melynek a családanya volt a papja. Már most ha egy fiú nőül kért egy más családbeli leányt, ez utóbbira nézve arról volt szó, hogy oda kell hagyni eddigi házi istenét és a fiú családjának az istenéhez kell ezután fohászkodni. Ily vallásos motivumokról lévén szó, el lehet képzelni, mily nagy és életbevágó fontosságot tulajdonítottak a rómaiak a házasság intézményének, épen azért ennek létrejöttét mindig kiváló ünnepségekkel ülték meg. A házasság létrejövételéhez

szükséges sokféle szertartások közül fölemlitem itt, hogy a miként a görögöknél, úgy a rómaiaknál is a házasszó fiatalembernek a leányt jelképesen el kellett rabolnia az atyai háztól. Megkivánták azt, hogy eszertartásnál a leány hangosan elsikoltta magát, a mely után tettetett viaskodás fejlődött ki a leendő férj és a leány között; rövid ideig dulakodtak, mintha az ifjú erőszakkal vinné a nőt magával, a jelenlevőknek pedig oda kellett rohanniok, azt színelve, hogy ők a hajadont meg akarják védeni az erőszaktól. Mikor ez megtörtént, a férj karjaiba vette a lefátyolozott arcú és megkoszorúzott fejű nőt s áttette a köszöbön, erősen ügyelve arra, hogy a nő lábai valahogy ne érintsék a köszöböt, mert azt a rossz óment akarták kikerülni, mely a nő esetleges megbotlásával érte volna őket. A mikor pedig a menyasszony a férje házához érkezett: a görög szokás mintájára a már előre megáldozott kocza-disznó zsirjával jó erősen bekente az ajtófelet és gypajzuval szorosan körületekergette.

(Folyt. köv.)

ifj. Zsoldos Benő.

Elváltozott kép.

Erdős hegyek közt járt a festő,
S kies virányra lelt útjában,
Hol lelke kéjjel ringatózott
A rejtelmes, csodás világban.
S vásznára vetni kedve támadt
A dús virányt, a hegyi tájat.

Üdén lehelt a lég körültre,
Illatnak árja szállt a léghen,
S még édes érzés járta szívét,
Sugár derengett a szemében.
Körülte is csak fény, csak élet...
Ébresztői szívnek, kedélynek.

Ki volt feszítve már a vászon,
De nyugodott a kéz a támlán;
A művész lelke elmerengett
A természetnek méla báján.
És álmodott tündér-regékről,
Örökre fényes, tiszta égről.

S ecsetjét már kezébe fogta,
A terv lelkében készen áll, —
Midőn borús felleg szökeltett
Az égnek tiszta homlokára.
És lelke álma szerte foszlott,
Meglátva fenn a barna foltot.

És látta nőni, egyre nőni
Az elhúzódó esti árnyat,
S egy csöppje serkent a szemében
Az est leszálló harmatának.
Hát minden élő csak pillanatnyi,
A fény, sugár csak épen annyi!

S im hallga csak! Mi bús danának,
Síró panaszának hangja csendül...
A csalogány, a gerle bűgva
Párját strátja a berekből.
A festő hallgat... és a lelke
— Szárnyára kél... s száll messze, messze...

Távol honába kedveséhez,
Kit ott hagyott megtörve, árván . . .
S míg nála van a lelke, szíve,
Fest elmerülve már a vásznán.
— És műve végre készen állott,
Megöröktve szende álmat.

Megvolt a kép. A zöld salombok
Lágy taps-viharral üdvözölték,
Hiányzott róla bár az erdő,
A dús virány, a szép derült ég. —
A kép egy szent Madonna arcza,
Felhők ködéből bontakozva.

Lágy taps-vihar a lombozatban,
A csokolódó csacska szellők,
A bókoló, csengő virágok
Álomba ringaták a festőt.
S a napból elszakadt sugárka
Rászállt a művész homlokára.

Farkas Andor.

Hangulatok.

— Elbeszélés —

I.

Igazi cigány-vér volt.

Olyan, mint az, a ki pusztán született, azon a szabad térségen, melynek minden egyes pontja egy érzelmvilágot ébreszt fel az érző emberi szívben. Beléje tapad az ábrándos lélek a pusztának melankólikus világába, a mely ábrándokat, regéket beszél el a figyelmes hallgatónak, annak, a ki benne él, a ki szereti. Minden pontja, fűszála, virága érzelmet ébreszt, csöndes, bánatos érzést. Mert a puszta egész világa — hangulat; szeszélyes gyerek cz, melynek szeszélye a percztől függ. S ha egy eltűnt, újabb szeszélye újabb hangulatot kíván.

Ilyen változó volt a Bácsi Pista lelke is.

A szíve tele volt valami kényszerítő s mégis akarat-nélküli erővel, mely űzte, hajtotta, hogy kielégítse a perc szeszélye által neki dobott vágyat, s aztán ha ezt megtette, akarat nélkül engedte magát dobni a hangulata által.

Ott született a Hortobágyon.

Ki tudja, melyik cserényből látta meg először a napvilágot. A kósza futó szellő érintette az arcát először, meg az édes anyja csókja. Ott nőtt fel, mint a pusztai virág, embert nem látva, csak az édes atyját, a kitől félt, meg az édes anyját, a kit szeretett.

Csikós volt az apja abból a kihalt, kiveszett fajból, a melyik képes volt hónapokig lovon ülni, s versenyt futni a futó viharral, ha érezte háta mögött a veszélyt. Mert a csikósok betyárok is voltak, a puszták fia, a kik ellopták a puszta legszebb lovát, ha mindjárt ezeken őrizték volna is.

Ma már elmúlt ez, kiveszett a puszta romantikája.

Itt nőtt fel a kis Bácsi Pista. A szabad levegő pirosította meg az arcát, meg az édes anyja csókja. Imádkozni a felkelő naptól tanult, meg az édes anyjától; erőssé, szilajjá pedig az apja faragta, bele oltva a maga vérét, ha kellett, a karikás ostor liegyével is.

Fel is nőtt szépen, mint a czédrus-fa. Tizenhét éves volt, de szebb, mint az anyja, erősebb, szilajabb,

mint az édes apja. A lelke tisztább volt, mint a pusztai gémes-kut vize, szelid, a mikor gondolkozni kezdett. Mert gondolkozott is; nem bizta magát ösztönére, mint a többi pásztoemberek, hanem bele bámult a puszta levegőjébe, meg az éjszakába és úgy sóhajtozott. Bizony ha az apja megtudta volna, nem jó lett volna belőle!

Egyszerű szívét el-elfogta valami vágy. Valamit érzett a lelkében, valami homályos, alaptalan gondolatot, a mely égett, forrongott lebilincselve egész valóját. Maga sem tudta, hogy mi az. Csak azt érezte, hogy nem szereti úgy a pusztát, mint azelőtt; csak azt érezte, hogy szeretné meglátni azokat a fényes, czifra városokat, a hol fényesebb csillagok ragyognak az ablakokból, mint a kis merkur, meg a gönczöl-szekere, meg a hol olyan uri viganója van minden fehérnépnek, milyenről az anyja mesélt neki néha-néha, nem pedig olyan tuli-piros, rózsás, egyszerű, mint az öreg bojtár lányáé, a Juliskáé.

Igaz, hogy a Juliska a legszebb lány az egész Hortobágyon. De hátha szebbek is vannak ott bent, abban a czifra városban, a melyiknek ide csillan néha a tornya, a mikor kifáradva rászáll a nap sugára.

El is határozta, hogy ő elmegy oda; elszökik az apjától, anyjától és elmegy világot látni. A pusztának ezernyi tündérmeséje, a melyeket a pásztor-tüzek mellett hallott, mind életre kelt az agyában. Látta azokat a villogó szemű, aranyhajú király kisasszonyokat, tündér szép leányokat, a mint ők hívogatják, csalogatják méla édes csókra, őt, a szegény pásztorfiút . . . Hátha edesebb ezeknek a csókja, mint a Juliskáé? Mert az igaz, hogy Juliskát szereti s csak őt fogja sajnálni ha elmegy, senki mást. Talán még az édes anyját se.

S este, mikor a nagy gémes kútnál vizet húzott a szomjazó ménesnek, találkozott a leánynyal. — Igazi pusztai virágszál volt ez, telve üde, romlatlan érzelmekkel, tapasztalatlan, mint a fiók-madár és csak az édes anyja, meg a szeretője szavára hallgató.

A szeretője pedig a Bácsi Pista volt.

A legény oda állott a leány elé és suttogva, mintha bűnt követne el, oda súgta neki:

— Itt hagylak Juliska.

A leány felhuzta a két vállát s a szerető szív durczásságával oda kaczagott a szemébe:

— Bánom is én!

— No, ha nem bánod annál jobb, mert tudd meg, hogy elszököm innen; elmegyek a városba s beállok csikósnak.

A leány ránézett a fiúra s kaczagva mondta neki tovább:

— De hisz' a városba' nincsen ménes. Nem kellesz te oda!

— Nincs-e?, nem keliek-e? No majd megmutatom-én, hogy kellek. Meglátod csak, hogyan fogok majd visszajönni, ezüst sarkantyúval a csizmámon, sárgaszőrű paripával, széppel, — olyan széppel, hogy keresheted párját az egész pusztában.

A leány kezdett szomorú lenni.

— De hát miért mégy el, ha nem muszáj?! Miért hagyod itt az apádat, anyádat, meg — engem is?

S már-már elsírta magát, mikor átfogta a legény naptól barnult, erős karja s a fülébe sugta, hogy:

— Ne félj ám! Visszajövök s olyan piros kalárist hozok arra a fehér nyakadra, a milyen nincs még az édes anyámnak se, pedig annak is szép van.

A leány oda mosolygott a piros kalárisért a fiúra s szent lett a béke: beleegyezett az elválásba.

Mert a leány pusztán is leány marad!

II.

A fővárosi képző-művészet őszi tárlatára egy fiatal festő is kiállította festményét, — ismeretlen név, de a képe tele búbájjal, hangulattal. Nem olyan, mint a körülötte levő akárhány, üres színek, lélek nélkül, hanem egy darab élet, megaranyozott az átértett gyönyörrel, melyet az a jelenet nyújt oda lehelve a kikészített vászonra.

Egy pusztai jelenetet ábrázolt a kép. Egy ócska gémes kutat, egy tulipiros szoknyájú, fényes szemű leánnyal: meg egy fiatal csikóst cifra szűrben, vágygyal a szemében.

A néző szívére szállt a hangulat a képről, a délibábos, aranykalászos mezőről. S a fiatal festő neve ismeretes lett. A képe mesés áron kelt el, mikor megtudták, hogy a külváros valamelyik szalmaágyán fekszik nehéz emésztő lázban sorvadva, a művész.

Mert hiába, az a hét-nyolcz év, a mióta Bácsi Pista oda hagyta a pusztát, nem hozta el az aranyálmokat, csak a valót mutatta meg neki, azt a melyről a pusztán nem is álmodott.

Mikor eljött egy pár évi kinlódás után ebbe a zavaros bábelbe, melyet mi fővárosnak nevezünk, új reménységet kapott a lelke. A vágy, a mely elűzte őt a szabad mezőről, kezdett alakot ölteni. Ha vágyott is a pusztá után, a szeretője meg az anyja képe se vitte vissza, mert a lelkében észrevette azt a szunnyadó vad tehetséget, a mely kitörni készült, hogy egy világot teremtsen önmagának.

(Folyt. köv.)

Orior.

Irodalom.

— **Farkas Andor** „*Vadvirágok*“ cz. költemény kötetének ismertetését térszúke miatt jövő számunk közlendői közé kellett soroznunk.

* **Magyar Könyvtár.** Ugy a nagy közönség, mint főleg a tanuló-ifjuság régóta érezte oly olcsó könyveknek a hiányát, melyek világirodalmi ismereteiket gyarapítsák és e mellett ne hanyagolják el nemzeti irodalmunkat sem, a legjobb művek közrebocsátása által. Most, hosszas várakozás után megteremtette végre a **Lampel R.** (*Wodianer F. és Fiai*) cs. és kir. udvari könyvkereskedő cég a magyar Reclam-kiadást. Kötetenként 15 krajczárral fogja árulni a hazai és külföldi irodalmak klasszikus és modern termékeinek legjavát, abban a vállalatban, melyet **Magyar Könyvtár** czímen megindított és melynek szerkesztését egyik kitiünő írónkra, **Radó Antalra** bízta.

A **Magyar Könyvtár**, mint az első sorozatának számaiból látjuk, jó úton jár. 1. száma **Katona** remekművét, a **Bánk Bánt** adja új lenyomatban, **Beöthy Zsolt** magyarázó bevezetésével és fejtegetéseivel. Tehát nem pusztán az eredeti szöveg lenyomatáról van szó, amikor a magyar klasszikusokat a nemzet közkincsévé akarja tenni. A kitiünő tudós beléhatol a mű szellemébe, keletkezésének és hatásának indítékait kutatja és világossá teszi, hogy **Katona** remeke csakugyan méltó arra, hogy nemzeti tragédiánkká lett. 2-ik kötete **Guy de Maupassant**tól való. Az *Elbeszéléseket* **Tóth Béla** fordította azzal a mintaszerű gondnal, melyet tőle már megszokott a magyar közönség. **Maupassant** kevés jó kötete révén ismeretes nálunk, mert sem magához méltó fordítóra nem akadt, sem magyar kiadói nem mutatták be igaz oldaláról. A fölületes fordítások inkább frivolitásait emelték ki, mint finom, mélyreható lélek-

tani rajzait. **Maupassant** igazi voltában most jelenik meg először magyarul. A modern francia mellett nagyon jól megfér a klasszikus **Berzsenyi**, akinek *Válogatott ódái* töltik be a 3-ik számot, ugyancsak magyarázó, jegyzetekkel kísérvé. *Coppée* követi őt *A kovácsok sztrájkja és egyéb elbeszélő költemények* című kötetével, melyet **Radó Antal** magyarított kitiünően, főleg azon költeményekre lévén tekintettel, melyek nemcsak egyéniségét jellemzik legjobban, hanem egyszersmind előadásra is legalkalmasabbak. Az 5. szám újra egy klasszikus magyar munka, **Kisfaludy** **Károly** pompás vigjátéka a *Kérők*, melyhez ugyancsak **Beöthy Zsolt** irt értékét kellőleg méltató bevezetőt. *Sipulusz*, az örökjókedvű **Sipulusz** nevetet meg a *Humoros tárcákkal*, míg **Edmondo de Amicis** a modern olasz irodalom egyik legrokonszenvesebb alakja, egy **Tóth Béla** által fordított hosszabb munkával. *A borral* jutott be a vállalatba. **Zrinyi Szigeti veszedelme** (8 szám) nem jelenhetik meg elégszer, hogy ne csodáljuk korára való hatástalanságát és szerkezetbeli kitiünőségeit, a darabos nyelvezetében is megnyilatkozó hatalmas költői erőt. *Du Maurier-Potter* szenzációs műve a *Trilby* és *Csokonai* mulattató víg éposza, a *Dorottya* fejezi be az ügyesen szerkesztett és nagy csinnal kiállított vállalat első sorozatát.

A kiadók: **Lampel Róbert** (**Wodianer F. és Fiai**) cs. és kir. udvari könyvkereskedése Budapesten, **Andrássy-ut** 21. sz. a. a vállalatra előfizetéseket is elfogadnak, még pedig egész évre (24 füzet) 3 frt 60 kr., fél évre (12 füzet) 1 frt 80 kr., negyedévre (6 füzet) 90 kr. Az előfizetőknek a füzeteket hármentve küldik. Melegen ajánljuk a törekvő és nagy czélokra hivatott új vállalatot az „Ifjusági Közlöny“ t. olvasóinak szives pártfogásába.

Az „*Egyetemi Lapok*“ 4-ik számában az „Ifjuság nagy kérdéseivel“ foglalkozik ifj. **Truskovszky Gyula**, megemlékezvén többek közt a felosztott országos magyar diák szövetség ügyéről is. — A magyar ifjuság e lelkesen újult eszméjének füstbe menését szerrinte a helytelen alapszabálytervezet okozta s jobbat sürget. De milyet, azt nem mondja meg. „A hiba bennünk rejlik“ — így szól. Ebben igaza van, de mi nem csak ott követtük el a hibát, a mikor rossz alapszabálytervezetet terjesztettünk fel a miniszteriumhoz, hanem szerintünk azok még egyébben is leledzik. Nem kellett volna a budapesti egyetemi polgárságnak épen a Diákszövetség megerősítésének küszöbén annyit politizálni, oly nagy kvóta-elenes tüntetéseket rendezni. Mert elengedhetlen kellék, hogy hazánk életének nagy mozzanatai megdobogtassák a magyar ifjuság szívét, de kár volt azért a tulságba menni! Méltán tarthatott attól a miniszter, hogy a megerősített Diákszövetség — ha így halad, idővel politikai párttá alakul. Az a mi feladatunk, hogy közös erővel, az ifjusági élet nagy kérdéseit igyekezzünk megoldani a politizálás helyett. — A kongresszusi ügyrend előleges megállapításának sürgetése igen szerencsés gondolat. Eddig a kongresszus jó része az ügyrend megállapítása fölötti üres és meddő vitákkal telt el rendesen. Figyelmet érdemel az 5-ik sz. ban **R. A.** cikke az egyetemi halgatók felsegítéséről. Igen helyesen, az eddigi visszás helyzetek főmotívumát a szerföltött elharapódzott protokcióban találja meg. **Pakots József** folytatja sokat ígérő cikksorozatát az ifjuság pesszimizmusáról.

* A **Kolozsvári Egyetemi-Lapok** — a mint örvendezve tapasztaljuk, — erősen felvette a versenyt budapesti laptársunkkal, sőt ha tovább is így halad, — az **E. L.** nagyon hamar alul talál maradni a vételkedés-

ben. A kolozsvári Reform-párt, mely jelenleg az uralmon van — úgy látszik, — egymásután valósítja meg azokat a dicsérendő vezérelveket, melyeket a röpirata nyomán múlt számunkban mi is ismertettünk. — A lap beosztása, iránya, tetszetős kiállítása hasonlíthatatlanul jobb, mint a nagyobb anyagi és szellemi örökkel rendelkező budapesti Egyetemi Kör lapjáé. — Harmadik számának vezércikke a kolozsvári egyetemi ifjuság kebelében újabb időben veszedelmesen elharapódzott párbaj-mánia kérdéséről szól s az ifjusági életnek e téves irányba való térését erősen — és méltán — kárhoztatja. A szerző, *Pazourek Ferencz* a reform párt nevében egy *becsületbíró*ság szervezését indítványozza, a mi rendkívül megszívlelendő gondolat, melynek kell hogy sok híve legyen. E szám egész terjedelmében adja Kemény Aladár ismeretes röpiratát a Szemere Miklós „Fiatal véreim“ cz. röpirata ellen. — A 4 ik számban *ifj Polcz Rezső* a Diák-szövetség kérdéséről szól, az első részben a Diák-szövetség rövid és szomorúan végződött történetét adva elő. — *Wolfner Pál* a ki tudomásunk szerint a budapesti reform-pártnak egyik tevékeny tagja a „pesti viszonyokról“ írt egy cikket, a mely bizony nem a legkedvezőbb világitásba helyezi a Budapesten jelenleg uralmon levő pártot. Mintha csak a kortesvilág számos visszaéléseit látná az ember miniatűr kiadásban! — E számban *Bodor Antal* bevégzi a „harmadik magyar egyetemi kérdéséről“ írott cikksorozatát, melynek végső soraiban nagyon helyesen, a debreczeniek által hangoztatott *felekezeti* egyetem eszméje ellen foglal állást.

* **A Debreczeni Főiskolai Lapok** 3. számának vezércikke szintén az Országos Magyar Diák szövetség ügyes-bajos dolgait fejtegeti, *Konrád Ernő* ügyes tollából. A szerző e cikkében a nevezett intézmény gyászos sorsának főokát a magyar ifjuság életében jelenleg divó megromlott korszellemben keresi, a mikor mindinkább elharapóznak a hiúság, a mulatság, a feltűnés utáni vágy, a könnyelmű, gondtalan, léha élet: szerinte ezek buktatták meg a jobb sorsra méltó Magyar Diák Szövetséget. Kitaró, komoly munkát, lankadatlan összetartást sürget az elbukott eszme felélesztésére. *László Gyula* az akadémiai körről írt tartalmas és sok tekintetben méltánylást érdemlő cikket. A lap általában nagyon helyes irányban halad. A 4-ik szám *lapszemléjében* S. B. igen ügyesen és talpraesetten veszi védelmébe Kemény Aladárnak a Szemere műve felett írt glosszáit a budapesti antiszemita-iránnyal szemben. Szerintünk is módfelett elítélendő dolgot követett el a „magyar diákság hivatalos lapja,“ a mikor az egész kérdést nem a valódi szellemi oldaláról fogja fel, hanem K. A.-t tisztán azért hordja le s azért gúnyolja ki, mert véletlenül zsidónak született. Ez is egyik szomorú jele annak, hogy a magyar diákság budapesti vezető fóruma jelenleg nagyon téves irányban halad. (Zs. B.)

* **Az akadémiai szék** mai ülése dönti el lapunk további sorsát. Abban az esetben, ha a tanárelnöknök kötelességévé fog tétetni a lap cikkeit ellenjegyezni, vagyis ha beköszönt a cenzura, a szerkesztőség azonnal bejelenti lemondását.

* **A Magyar Irodalmi Önképző-Társulatnak** a *vigbeszélyre* kítűzött pályakérdése eredménytelen maradt. A társulat ugyanerre a kérdésre új határidőül decz. 4-két tűzte ki. A „*kisebb költemény*“ cz. pályakérdésre hat munka érkezett, de a kívánt eredmény itt is elmaradt, a mennyiben a díj nem volt kiadható; a bíráló-bizottság dicséretre is csak egy költeményt tartott érdemesnek. — A *latin műfordításra* 2 munka érkezett, melyek most vannak bírálat alatt.

Keményfi dalaiból.

Gyász.

Sötét gyász költözött a házba,
Bánat lebeg az arczokon.
Egy ifju lánykáért zokognak
Apa, anyja, testvér, rokon.

A ravatal köré felállva
Ah, hogy sírnak mindannyian!
Arczuknak a nagy fájdalomtól
Oly halvány, sárga színe van.

Mindenki sír, mindenki gyászol,
Mindenki jajgat és zokog.
Csak egy őrizte meg nyugalmát,
A kit siratnak: — mosolyog.

Az élet.

Az élet nem más, mint . . . mint egy szivar!
Sötét a színe s az íze fanyar.
— Boldog az, a ki rágyújt s elveti;
De boldogabb: ki meg sem izleli.
Boldogtalan csak az, ki izlelé
S elvetni szánja (nincsen pénze jobbra).
Csak szívja, szívja, prüszkölve belé,
Vad átkot szórva fenn — a trafikosra.

Pesszimizmus.

Sokszor mosolyog a halott,
De mindég sír az újszülött.
— Az örül, hogy távozhatót,
Sz sír, hogy a világra jött.

Egyről-másról.

Nyílt levél Subidronhoz.

Tisztelt Uram, Subidron!

Ön lejarta magát. Önnek vége van. Ön eljátszotta kis játékait, mert Ön írói viselkedésben leledzik.

Tartózkodás nélkül jelentem ki, hogy ön a legelvetemültebb mindazon akasztani való anarkisták közt, a kik valaha Sárospatakon léteztek. Ha talán Ön úgy vélekednék, hogy a bodrogszparti Athénben soha sem volt egy fia anarkista se, szintén tartózkodás nélkül jelentem ki, hogy igenis voltak, épenúgy, miként manapság léteznek, csak hogy a régi kor anarkistáinak sokkalta jámborabb epéjük volt, mint a mostaniaknak, mert ők — hajh — boldogok válnak, ha holdvilág mellett gitárt pengethettek és jókat kaczaghattak egy-egy szelid gyermekmesecske ötletein.

Mondom, Ön, a csapnivaló anarkista, tönkretette magát. Ön nem elégszik meg a holdvilág melletti gitárral, Ön elvből megveti a gyermekversikéket, hanem csak azt hajhászja, a mi Önnek egyedüli éltető eleme, — a szenzációt!

Subidron uram, ön engemet is magával rántott a közmegebotránkozás áthatolhatatlan hinárájába; szépen

a nyakamba zúditotta az úgynevezett közvéleményt. Tudja-e uram, hogy én az ön minapi kirohanásának közzététele óta számkivetetten bolygok az úrben s rakásra nyelegetem a görbe tekinteteket, míg ön, jól megválasztott álnevének vastag köpenyége alá bújva, gyönyörködik az áldozat kinszenvedéseiben.

Uram, ön teljesen figyelmen kívül hagyta ezt a jó angol közmondást: „One must not say all one thinks!“ — a mi más szavakkal műfordítva körülbelől annyit téssen, hogy a pataki diáknak nem tanácsos a papírra vetni azokat, a miket a pataki alma mater konviktusában örömmel tapasztalt.

Ön megbocsáthatlan hibát követett el, a miért bizvást megérdemli azt a kivételes kedvezményt, hogy sine ira et studio a feje vételessék. Hát nem gondolta meg, mit cselekszik, a mikor Ön a konviktus sötétségében egy gyufát meggyújtott, hogy jobban lásson, a helyett, hogy az ajtót, ablakokat is be csukta volna még nagyobb sötétség eszközlése czéljából s a ki esetleg, gonosz lélekkel gyufát gyújtani merészel, habozás nélkül leüsse a lábáról?! Ön volt oly merész és elvete-mült, hogy nem állott konstatálni oly dolgokat, a melyeket mindenkinek át kellene látnia s a melyeket legnagyobb mértékben éreznek és keserülnek épen azok, a kik közvetlenül testi egészségük által vannak érdekelve a dologban?!

Hogy azonban e sok szidás mellett egy kis elismerésben is részesítessem: közlök Önnel valamit. Minapi konviktusi kirohanásának megjelenése után a pataki konviktus számos felnőtt tagja lelkes felhívást intézett hozzám, mint lapunk felelőséhez az iránt, hogy vessem fel egy *ereklyemúzeum* létesítésének az eszméjét. Ebben az ereklyemúzeumban lennének örök letétbe helyezve azok a korszakalkotó „találmányok“, melyeket a szemfüles, de annál éhesebb konviktusi tagok hozának napvilágra a különféle konviktusi élelmiszerek ádáz rejtekeiből. Sokan már ajánlkoztak is ezen, remélhetőleg mihamar felvirágzó múzeum alapját megvetni eddigi fáradhatatlan gyűjtéseik eredményeivel: pályatévészett dohány-kivonatokkal, forgalmon kívül helyezett gyufaszálakkal, hajdanta boldogabb időket élt cipősarkakkal, nem is említve a többé kevésbé jól konzervált dús hajfürtöket. *Facta loquuntur!*

Subidron uram, Ön aláasta az anyaoskola tekintélyét. Önt ezért a tetteért a közvélemény lesújtó dörgedelme kíséri mindenhová, szegény fejem pediglen exkommunikáltan botorkál ide s tova e földi téreken. miként azt néhai való jó Ahasvérus tevé. S mindez egyedül csak Ön miatt van így, az ön komisz mendikáns-humoráért, a mely sokak szerint az Ön szellemi éretlenségének egyik biztató jele.

Uram, Önről ezennel leveszem kezeimet. S csak akkor fogom azt Önre visszatenni, ha megjavul, ha megígéri, hogy ezentúl fátyolt borít az igazságra és hajlongani fog ott, a hol a körülmények úgy kívánják s a mikor majd a gondolat-szabadság hazáját máshol fogja keresni! Isten Önnel, Subidron!

Redaktor.

*

Lapunk barátja a minapi szereplése óta, melyet az imént megmosott fejű Subidron oly csúfosan kiszörkesztett, nem mutatkozott a redakcióban. Kutatására kiküldtük egy munkatársunkat, a ki lapunk zárta előtt azt telegrafálta, hogy a Bodrog jegén kitartóan korcsolyázik, hódító sport-kosztümjében. Oh, boldog pataki lányok!!

F. szerk.

Románcz.

Bércz tetején állt a rózsa
Szerte szórva illatát.
Sápadt ifjú nézte — nézte,
A bájos kép megígérte
És epeszté kinzó vágy.

*

Míg az ifju, érte küzdve
Felkuszott a bérczetőre;
A rózsa rég' elhervadt,
Színes szirma szerte hullott
S tövis várt az érkezőre.

Evva István.

Vegyes közlemények.

Az „Ifjusági Közlöny“ mostani 3-ik számát a szeptemberről elmaradt számunk helyreépítlése gyanánt adtuk ki a rendestől eltérő időben. A legközelebbi, 4-ik szám rendesen, december 15-én fog megjelenni. Az előfizetési díjak szíves beküldését kérjük.

A Szerkesztőség.

— Dr. Tüdös István theol. tanár úr, Magyar Irodalmi Önképző Társulatunk buzgó tanárelnöke, a ki a társulat ügyei iránt mindenkor kiváló érdeklődést tanúsított: egy szép és örök igazságokat tartalmazó levélben jelentette be a *tanárelnökségről való lemondását*. E mindnyájunknak őszinte szomorúságot okozó esemény egyedüli indoka az, hogy a tanártestület tagjai közül sokan, az Ifjusági Közlöny ez évi 2-ik számának egyes inkriminált közleményeiért, — a melyekből különben csakis szándékos ferdítéssel lehetett sértést kiolvasni, — őt is, mint tanárelnököt, felelőssé tették, sőt még egyenesen kárhoztatták is lapunk szókimondó iránya miatt, vagyis azt akarták, hogy ő *cenzora* legyen az Ifjusági Közlönynek. Dr. Tüdös István úr ez ellen határozottan tiltakozva, kijelenti, hogy inkább megválna tanárelnöki állásától, mintsem cenzor legyen s ez által *vétlen* lapunk szelleme ellen, vétlen a saját meggyőződése ellen, mely nem engedi meg a lealázó cenzori hatalmaskodás gyakorlását. Tanúlságos és reánk nézve megbecsülhetetlen levelét, a mely még inkább növelte bennünk a dr. Tüdös István úr iránti becsülést és tiszteletet — azért nem adtuk most közre, s azért nem foglalkozunk ez ügygyel részletesebben, mert abban az édes reményben vagyunk, hogy a nagyrebecsült tanárelnök urat sikerülni fog társulatunknak a lemondás megváltoztatására bírni s így nemsokára ismét azon a helyen fogjuk tisztelhetni, hova őt a társulat osztatlan ohajtása helyezte. A *cenzuráról* pedig szó sem lehet, mert a Rákóczyak ősi fészken növekedő ifjúság gondolkozásmódja ezt nem tűri meg s társulatunk készebb e lapot azonnal beszüntetni, semhogy az „Ifjusági Közlönyt,“ a pataki ifjúság szellemének viszatükrözőjét, bárminő cenzura alá vetni engedje. (zs.)

— Az „Ifjusági Közlöny“ második számának megjelenése után főiskolánk nagyérdemű főgondnoka, a főrendiház alelnöke: *Báró Vay Béla* ő excja is előfizetett szerény lapunkra. A midőn ezt halás köszönettel nyugtázzuk, egyszersmind örömmel tapasztaljuk azt is, hogy lapunk a főiskolai ifjuság részéről ez éven oly nagymérvű anyagi pártolásban és elismerésben részesül, a minőre példa aligha volt az „Ifjusági Közlöny“ eddigi pályafutásában. Látjuk ebből, hogy az ifjuság megérti törekvéseinket s velünk tart minden lépésünkben.

— A nov. 20-iki dal- és zene-estély felkelté Terpsychoret nyári álmából (már itt Sárospatak városában), s az ébredőnek első mosolygását bizonyára szívesen fogadta a pataki fiatalság érdeklődő része. A zene-egylet kitett magáért; eloszlatta a pesszimisták ama véleményét, mely szerint csak amolyan passzív szereplésekkel excellál — úgy, ahogy! — a jóra való eszmék keresztül vitelében. Hát mi megbizonyosodtunk az ellenkezőjéről; a 20-iki dal- és zene-estély eklatáns bizonyítékunk erre nézve. A rendezés ügyes, mondhatni kifogástalan volta (tekintettel persze a lokális viszonyokra), az estély programmpontjainak szerencsés betöltése s nem kevésbé a sikeres kivitel olyanná tették az estélyt, melyről most már elmondhatjuk, hogy szép volt, sikerült volt. Az első programmszám a zeneegylet volt. S a zene-egylet eljátszá szépen az összhangban elejtett, alig észrevehető kis hibával, Millöcker „Koldusdiák“ cz. operettjének egy részletét. Hogy szép volt, megmutatta a rája felhangzó taps és „hogy volt;“ mire aztán édes-bús és vígabb természetű magyar nóták következtek — dús választékban. Erre az énekkar adta elő Mendelssohn *Török bordalját*. Bár a darab szövege nem valami megkapó, mert bizony elég egyhangú, de zenei része s annak előadása oly szívet, lelket andalító volt, hogy — valljuk be őszintén — alig vártuk a „hogy volt“-ját, mely Hodossy Lajos mély basszus-szólójából állott. A *Farkas Andor* szavalata a hasonló alkalmakhoz kötött legmagasabb igényeket is kielégíthette. *Kiss Józsefnek* „A gyilkos harang“ című szép balladája ebben az előadásban méltán ragadta magával a jelenvoltakat, kik nem is késtek sűrű tapsokkal és éljenekkel jutalmazni redakciónk művészi lelkületű tagját. Utána Konti „Király fogás“ cz. operettjének *Hervad az ibolya* románcrészletét játszották el *Lőkös Sándor*, *Győri Kálmán*, *Nagy György*, *Horváth Dezső* egyleti tagok és *dr. Meczner Sándor* jogtanár, a zene-egylet elnöke. A precíz szép játékot tapssal és éljenzéssel jutalmazták. Majd *Bartalus István* *Ábrándját* játszották el fuvolán *Séra János th.*, *Bakoss Elek jh.*, és *Tariska Dezső th.* Ügyes sima játékuk nagyon tetszett; majd ráadásul eljátszottak egy pár szép, fülbemászó magyar nótát is. Utolsó előtti programmpont volt *dr. Meczner Sándor* tilinkójátéka, melyet azonban az elért siker tekintetbe vételeivel nagyon is az elején kellene emlegetnünk. *Egyveleget* játszott Konti „Suhancz“ cz. operettjéből. És abból az igénytelen kis fából olyan hangot tudott kicsalni, hogy bizony-bizony a mesebeli tündér-síp jutott eszünkbe, mikor hallgattuk. S az *Egyveleg* után milyen érzelmesen tudta eljátszani azokat az örökre kedves magyar dalokat! *Népdal egyveleget* adott elő végül az énekkar; nagyon tetszett a „Lehullott a rezgő nyárfa“ előadása s a reá következő *bordal*. Az előadás szép volt, mint rendesen, mint a többi programmpont kivétel nélkül. Az est sikerét tekintve, sokat köszönhetünk

dr. Meczner Sándornak, ki mint a rendezőség elnöke és mint kiváló szereplő legtöbbet tett a dal- és zene-estély sikeres keresztülvitelének érdekében. *Horváth Dezső jh.* a zene-egylet ifj. elnöke szintén figyelemre és elismerésre méltó tevékenységet fejtett ki. A programmpontok lejátszása után természetesen táncz következett. Hogy is maradhatott volna el! A felhangolt kedélyeknek ki kellett magokat tombolniok. Fesztelen, de nem tulságosan kicsapongó jó kedvvel tartott a táncz egész a hajnali órákig. Az első négyest 46 pár tánczolta. mi azt bizonyítja, hogy szépszámu közönség is volt jelen a sikerült estélyen. Köszönet és hála neki azért, hogy sohasem lohad érdeklősége az ifjuság nemesebb mozgalmairól. A tiszta jövedelem circa 60 frt, mely bizonyára számottevő összeg. A felülfizetők névsorát jövő számunkban adjuk közre.

A tánczmulatságon jelen volt leányok névsora: *Árvay Ilona*, *Balogh Margit* (Izsép) *Csiszár Róza*, *Gecsey Etelka*, *Győry Vilma*, *Hatvány Ilonka*, *Haury Ilonka*, *Horkay Jolán*, *Horváth Gizella*, *Janhó Kornél*, *Kovács Juliska* (Tállya), *Kovácsy Anna* (Tállya), *Kutka Ilona* (Izsép), *Láczay Gizella*, *Maklár Margit*, *Markó Mariska*, *Moldvay Mariska*, *Mouk Mártha*, *Nagy Boriska*, *Nagy Szeréna*, *Nagy Jenny*, *Oláh Matild*, *Radácsy Margit*, *Sarkady Ilona*, *Schvarcz Gizella*, *Szakácsy Anna*, *Szakácsy Erzsébet*, *Szakácsy Mariska*, *Zsindely Etelka*, *Zsoldos Ilma* és *Etelka*.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Többieknek. Ifjusági életünk egyes égetőbb kérdéseiben tanusított álláspontunk fölötti elismerésükért és méltánylásukért fogadják mindannyiunk őszinte köszönetét. Ha esetleg az Ifjusági Közlönynek egy vagy más okból idő előtt meg kellene szűnnie, akkor is büszkeséggel fog eltölteni bennünket annak, tudata hogy e kis lap az igaz ügy érdekében küzdve hullott el és senki sem fogja majd elmondhatni azt, hogy az Ifjusági Közlöny hűtellen lett a Rakóczyak ősi szelleméhez. — *Orior.* Elbeszéléseidet köszönettel felhasználom. További munkálkodásodra számítunk. — *P. E. Székely-Udvarhely.* A kies testvérházából felénk repített episztolád örömet okozott. Ugy a lap, mint a felelősi levél megy idejében. *L. A. Zilah* A kilátásba helyezett dolgokat várom. *Bis dat, qui cito dat.* *Sz. K. Miskolcz* A főiskolai nagy könyvtár rendezése, melyet okmányszerűleg igazolhatunk: 1623 augusztus havában hajtottat végre. A Báthori Zsófia idejében, mikor az iskolát 1671-ben elűzték, a rendezett könyvtár is tönkrement. A gyökeresebb rendezés tervezetének keresztülviteléhez, mely tervezetnek hihetőleg *Szombathy János* volt a javaslója, mindjárt a század elején hozzáfogtak. A rendezési munkálatokat 1855-ig az alkönyvtárnokok teljesítették. 1864-ben a nagy hírű *Erdélyi János* vette kezébe a rendezés ügyét. Erdélyi halála óta a jelenlegi főkönyvtárnok úr foglalkozik a rendezéssel s az ő rendezése szerint a könyvtárnak jelenleg háromféle *rot* katalógusa van, a) *helyi* czimtar 7 kötetben, b) *szak szerinti* katalógus (bölcsezsét, történclem, ó- és új-kori nyelvészet, orvostudomány, természettudomány, theologia, jog- és államtudomány, folyóiratok és vegyesek) és végül c) *betűrend* szerint összerakott *mozgó* katalógus, a mely 15 cm. hosszú és 9 cm. széles papirlapocskákból áll. Főkatalógus ez időszert tehát nincs, de nem is lesz. A könyvtári létszám jelenleg 52 ezer kötetre tehető. Kötelességünk csnélfogva a fentebbiek alapján kijelenteni, hogy a múlt számunkban önnek adott üzenetünk tévedésen alapult. — *Z-y B-n.* Miskolcz. A fentebbi üzenet neked is szól.

Tartalom: »Szenci Molnár Albert a zsolatíró.« *Hodossy Lajos.* — »A rómaiak családi élete.« *ifj. Zsoldos Benő.* — »Elvátozott kép.« *Farkas Andor.* — »Hangulatok.« *Orior.* — »Irodalom.« *Zs. B.* — »Keményfi dalaiból.« — »Egyről-másról.« *Redaktor.* — »Románc.« *Eva István.* — »Vegyes közlemények.« — »Szerkesztői üzenetek.«